

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Tereza Strupková

Využití textů nonartificiální hudby ve výuce českého jazyka

pro 2. stupeň základní školy

(se zaměřením na integraci vybraných vzdělávacích oblastí a průřezových témat v RVP ZV)

Olomouc 2016

vedoucí práce: Mgr. Milan Polák, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Využití textů nonartifciální hudby ve výuce českého jazyka pro 2. stupeň základní školy* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

Tereza Strupková

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Milanu Polákovi, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost, ochotu a věcné připomínky při vypracování diplomové práce. Také děkuji za možnost volby vlastního tématu závěrečné práce.

Jméno a příjmení:	Bc. Tereza Strupková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Milan Polák, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Využití textů nonartificiální hudby ve výuce českého jazyka pro 2. stupeň základní školy (se zaměřením na integraci vybraných vzdělávacích oblastí a průřezových témat v RVP ZV)
Název v angličtině:	The use of nonartificial music texts in the Czech language education in secondary schools (with a focus on integration of chosen educational areas and cross-cutting theme in Framework Educational Program for Elementery Education)
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá náměty pro práci s texty písní nonartificiální hudby ve výuce českého jazyka a literatury. Texty jsou řazeny podle tematických celků zaměřených na válku, smrt a environmentální výchovu. Otázky a úkoly u vybraných textů jsou zaměřeny na integraci průřezových témat a vzdělávacích oborů.
Klíčová slova:	Nonartificiální hudba, texty písní, Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání
Anotace v angličtině:	This thesis deals with topics for work with nonartificial music texts in the Czech language education. Texts are line up to thematic complex focussed on war, death and environmentalism. Questions and tasks of the representative lyrics are focussed on integration of cross-sectional themes and course of study.
Klíčová slova v angličtině:	Nonartificial music, lyrics, Framework Educational Program for Elementery Education
Přílohy vázané v práci:	13
Rozsah práce:	109 stran
Jazyk práce:	čeština

Obsah

Úvod	6
1 Nonartificiální hudba	7
1.1 Dějiny populární hudby od počátku po současnost	8
2 Modernizace a přenos hudby	17
3 Hudba a její vliv na osobnost žáka jako posluchače	19
4 Nonartificiální hudba a vztah k předmětu český jazyk	23
5 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	27
5.1 Klíčové kompetence žáků	28
5.2 Integrovaná výuka na základní škole	30
5.3 Český jazyk a literatura v rámci RVP ZV	33
6 Práce s hudebními texty ve výuce českého jazyka	34
6.1 Hudební texty s válečnou tematickou	35
6.2 Hudební texty s tematikou smrti	55
6.3 Hudební texty s environmentální tematikou	76
Závěr	91
Literatura	92
Seznam příloh	95

Úvod

Vážení čtenáři, dovoluji mi seznámit Vás s diplomovou prací na téma *Využití textů nonartificiální hudby ve výuce českého jazyka pro 2. stupeň základní školy (se zaměřením na integraci vybraných vzdělávacích oblastí a průřezových témat v RVP ZV)*.

Mnou vybrané téma diplomové práce jsem si zvolila především z důvodu navázání na bakalářskou práci, která se zabývala využitím rockových textů ve výuce českého jazyka. Texty nonartificiální hudby ve výuce českého jazyka mohou plnit v hodinách nejrůznější funkce. Nejdůležitější z nich je funkce motivační a zábavná. Téma diplomové práce je aktuální, jelikož hudba stejně jako literatura reaguje na společenské dění ve světě. Texty jsou vhodné k zapojení do výuky a rozvoji klíčových kompetencí či propojení výuky s průřezovými tématy. Hudba je v současném světě moderních technologií součástí každodenního života mládeže.

V diplomové práci uvádím reprezentativní texty určitých tematických oblastí se začleněním do vzdělávacího procesu pomocí průřezových témat a mezipředmětových vztahů. Ke každému textu určuji klíčové kompetence, které žák rozvíjí během plnění úkolů spojených s textem písně, doporučený ročník a metody a formy práce ve výuce.

Cílem diplomové práce je vytvořit soubor námětů, které lze využít ve výuce českého jazyka.

Práce je rozdělena na tři části. V první se zabývám historií nonartificiální hudby, přenosem hudby a vlivem hudby na osobnost žáka. Druhá část je věnována *Rámcovému vzdělávacímu programu pro základní vzdělávání*. Třetí - praktická část je tvořena z tematických oblastí s texty o válce, smrti a environmentální výchově. Jejich aplikace do vzdělávacího procesu je za pomoci otázek a úkolů k reprezentativním textům. Uvádím také řešení k dané práci s texty. Využití námětů je vhodné jak v hodinách českého jazyka, dějepisu, výchovy k občanství, tak především v hudební výchově.

Práce je zaměřena na texty moderní populární hudby, včetně textů písní 21. století.

1 Nonartificiální hudba

Dle *Hudebního slovníku pro každého* lze považovat nonartificiální hudbu za „nově zavedený výraz pro označení různých druhů funkcionální zejména populární hudby.“¹ Opakem je hudba artificiální, což znamená hudbu uměleckou. Jedná se také o samostatnou muzikologickou disciplínu, která se stala předmětem písemnictví především s proměnami moderní společnosti od 60. let minulého století. „*Jde pouze o informativní, popularizační a propagační publicistiku, věnovanou hudbě s největším společenským dopadem.*“²

Taktéž je nutné vysvětlit slovo popularizace, které vychází z latinského *populus* = množství lidí. „*Znamená srozumitelně a přístupně vysvětlovat a přibližovat širokým vrstvám veřejnosti rozličné skutečnosti, například výsledky vědy.*“³ Právě díky přiblížením muziky široké veřejnosti se ujal název populární hudba. Od 90. let 20. století se hudba šíří zásluhou počítačové techniky, masmédií a internetu. Takřka veškerou hudbu lze dohledat a přehrát na osobním počítači.

Moderní populární hudba v současnosti skýtá dva hlavní stylově-žánrové druhy: pop a rock. Tato vrstva umění je „*intelektuálně méně náročná, určená k nezávazné zábavě*“⁴ a soustřeďuje se převážně na mladé publikum. Žánrové druhy se proplétají, překrývají a často je tomu tak i s jinými druhy nonartificiální hudby jako je folk a country. Jak tvrdí profesor Ivan Poledňák: „*Oblast populární hudby nelze přeceňovat ani podceňovat – vždyť hodnota hudby není automaticky dána tou skutečností, ke kterému hudebnímu typu a žánru patří.*“⁵

¹ VYSLOUŽIL, J. *Hudební slovník pro každého*. 1. vyd. Vizovice: Lípa, 1995. ISBN 80-901199-0-5. Str. 199.

² MATZNER, A., POLEDŇÁK, I., WASSERBERGER, I. a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. 2. vyd. Praha: Supraphon, 1983. Str. 299.

³ VIČAR, J. *Hudební kritika a popularizace hudby*. 1. vyd. Praha: KLP- Koniash Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-27-0. Str. 65.

⁴ ŠAFAŘÍK, J. *Dějiny hudby III. díl (20. století)*. 1. vyd. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 2006. ISBN 80-86768-17-1. Str. 321.

⁵ POLEDŇÁK I. *Smysl a možnosti populární hudby ve školské hudební výchově*. In *Populární hudba a škola*. Praha: Univerzita Karlova v Praze- Pedagogická fakulta, 2000. ISBN 80-7290-013-7. Str. 8.

1.1 Dějiny populární hudby od počátku po současnost

Hudební práh 21. století je složitý systém žánrů a podžánrů, který podává obraz plný náročné orientace. K rozvoji uměleckých směrů a stylů přispěl především západní liberalismus. Toto politické učení popsalo směr jako postmodernu. Definice slova postmoderna zatím není plně dána, ovšem je zde pozorovatelný hlavní rys: „*absolutní převaha kvantity uměleckého a hudebního dění nad kvalitou*“.⁶ Toto tvrzení koresponduje s výše uvedeným výrokiem, že je populární hudba méně intelektuálně náročná, a proto přístupná širokým masám.

Kromě řady příznivců má tento směr 20. a 21. století mnoho odpůrců a kritiků. Jedním z nich je i Otakar Funda: „*Člověk postmoderny chce zakoušet, prožívat, vstřebávat prožitky. Prožívání je pro něj přednější než exaktní, racionální, kritická analýza jevů*“.⁷ Filozof Funda šel se svými názory o definici postmoderny hlouběji a její četnost popsal: „*Postmoderna není jen pluralita jako etická hodnota, v tomto smyslu by se skutečně postmoderna dala chápat jako prodloužená moderna. Postmoderna má však i svoji odvrácenou tvář – postmoderna jako negace moderny. Zdravý princip svobody a plurality se stal extrémem jednoho principu. Stále jedna písnička, byť o osobní svobodě a pluralitě, unavuje a navozuje znuďenost.*“⁸ Osobní svoboda byla během 20. století velmi oblíbeným tématem. Avšak je toto téma únavné i v našem století?

Hudební vývoj je v současnosti charakteristický především technikou a postupy, kterým hudba vzniká, než hudebním strukturováním, jako je práce skladatele na partituru. Tradiční pojem „*hudba*“ se rozpadá v období postmoderny, vzniká několik rozdílných „*hudeb*“, čili několik typů hudebního myšlení, žánrů, stylů. Tento rozpad s sebou nese několik důsledků: „*Ztrácí se jednotný rámec, jednotná kritéria, možnost porovnání, stírá se rozpor mezi „vysokou“ a „masovou“ hudební kulturou, některé hudební typy ztrácejí na dynamice a vývojovém potenciálu (jazz, rock, vážná hudba), jiné vznikají a rychle*

⁶ ŠAFAŘÍK, J. *Dějiny hudby III. díl (20. století)*. 1. vyd. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 2006. ISBN 80-86768-17-1. Str. 321.

⁷ FUNDA, O. *Znavená Evropa umírá*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-944-8. Str. 127.

⁸ Tamtéž str. 133 „*Extrémní pluralita bez racionality zaměňuje toleranci za lhostejnost, argumentaci za emoce, místo odpovědnosti jí zbývá laxnost.*“ Str. 134.

*se proměňují (world music, elektronická taneční hudba nebo kreativní improvizovaná hudba).*⁹

Již od 19. století se vážná hudba vyvíjela paralelně s hudbou populární. Situace se začala měnit po první světové válce s nástupem **JAZZU**. Toto umění a styl vytvořili afroameričtí černoši v oblasti New Orleans. Přitažlivá muzika se šířila dále po americkém kontinentu. S nástupem Spojených států do války se rozšířil jazz po celém světě. Především v Evropě vzbuzovala tato hudba senzační odezvu. „*Vznikaly originální dixielandové skupiny, později se rozrůstaly v big bandy s větším počtem hudebníků. Po střídání různých jazzových stylů – éře swingu, bebopu, cool jazzu a free jazzu došlo i v něm k syntéze, která bývá nazývána jazz fusion.*“¹⁰ Značný rozkvět nabyl i sólový zpěv. Délka skladby se ustálila na dvě a půl až tři minuty, což byla délka malé standartní gramofonové desky. Hudebníci se učili od pedagogů vážné hudby, vznikala improvizovaná sóla, jež dopomohla k rozvoji jazzu a jeho stylům. V Evropě se po válce taneční hudba rozvíjela podle západní kultury. „*Jazz evropský a s ním i náš je až doposud víceméně elektrickou odnoží jazzu amerického... Náš jazz i moderní taneční hudba byly od svých počátků až do první poloviny třicátých let v rukou amatérů a poloprofesionálů, kteří mají o jejich rozvoj veliké zásluhy.*“¹¹

Významnými osobnostmi jazzového stylu byli Louis Armstrong, Glenn Miller, Benny Goodman, Duke Ellington, Ella Fitzgeraldová, Frank Sinatra. Během 20. století se začaly stírat rozdíly mezi hudbou artificální a nonartificální a klasická vážná hudba se dostávala do izolace.

V českých zemích se populární hudba vyvíjela jako salonní (poslechová) hudba, upravovaly se symfonická a operní díla. Na tento typ hudby se zaměřovaly i lázeňské orchestry. Dalším rozvojem, nejen v našich zemích, byl biograf a doprovodná hudba k němým filmům především po první světové válce. Propagátorem poslechové hudby té doby byl Bohuslav Leopold. Se salóny je spojován i tanec a příchod jazzu z francouzské do české

⁹ POLEDŇÁK, I. *Hudba jako problém estetiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1215-1. Str. 184-185.

¹⁰ ŠAFAŘÍK, J. *Dějiny hudby III. díl (20. století)*. 1. vyd. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 2006. ISBN 80-86768-17-1. Str. 321.

¹¹ HOLZKNECHT, V. a kol. *Knihy o hudbě, Malá moderní encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962. Str. 343.

kultury. Mezi hlavními iniciátory a propagátory patřili Rudolf Antonín Dvorský, v tvůrčích začátcích i Bohuslav Martinů, od poloviny 20. let Emil František Burian a Jaroslav Ježek¹²

Po druhé světové válce vznikaly stále nové hudební žánry, které se i díky válce rychleji šířily celým světem. V Americe byl králem **ROCK'N'ROLLU** Elvis Presley. Elvis do svých výstupů zařazoval velmi expresivní pohyby, a proto byl zpočátku masmédií cenzurován. Vzkvétajícímu filmovému průmyslu brzy došlo, že Presley charakterizuje celou generaci lidí, dostával nespočet rolí ve filmech a televizních pořadech, čímž se jeho umění rozšířilo právě mezi obyčejnou veřejností.

Nástup **ROCKOVÉ HUDBY**, datován do 50. let minulého století a vycházející z rock'n'rollu, zakládá svoji hudbu na kytarách, především elektrických. Největším trhákem Evropy byl příchod skupiny The Beatles na hudební scénu. Především mladé generace podléhaly zvukovému i rytmickému kouzlu hudby této skupiny, jejíž členové se stali idoly mnoha mladých lidí. „*Charakteristickým rysem je stále přítomný základní rytmus se zřetelně vystupujícími akcenty, tzv. beaty.*“¹³ Rozkvět je spojován především s rozvojem elektronické techniky, která dodává zvuku a celkovému hudebnímu projevu novou senzaci. V Británii se rock smínil s pop music a folklórem, který zde má velkou tradici. V tomto duchu začínala i kapela The Beatles. Dávala důraz na vícehlasý zpěv, k elektrickým kytarám přidali i basovou a bicí linku, nebáli se však využít tradičních nástrojů. Rocková hudba se šířila masově a vznikaly stále nové kapely především v 60. letech: Rolling Stones, Yardbirds, The Who, The Doors, Status Quo, Pink Floyd, Led Zepellin, Black Sabbath, Deep Purple. Kapely začaly vytvářet osobité styly, které je charakterizovaly. Ve skupinách začínaly i výrazné osobnosti populární scény, které ovlivnili celou následující generaci lidí: Mick Jagger, Jim Morrison nebo Ozzy Osbourne.

Spojením rockové a populární hudby se zrodil styl surf rock, který byl oblíbený melodiemi a polyfonními vokály. Hlavním představitelem je skupina Beach Boys. Také spojení s folkem dalo vzniknout folk rocku. Prohloubily se texty písní a staly se tak poetičtější. Významným představitelem je nestárnoucí legenda Bob Dylan.

¹² KOTEK, J. *Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918-1968)*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0634-6. Str. 53-95.

¹³ RADEMACHER, J. *Hudba*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-251-0281-5. Str. 132.

Rock se prolínal také s jinými druhy umění jako je divadlo, film a grafika, které mohly kapely využívat na koncertech. S koncerty je spojena i improvizace. Velkým podnětem pro rozšíření byly ve druhé polovině 60. let masové festivaly. Největším komercializace se projevila na Woodstockém festivalu v roce 1969, při kterém byla tato událost zneužita masmédií. Rock reagoval na politickou a sociální situaci, hudebníci šokovali vizáží, účesy a módou. V textech se promítaly otázky existencialismu, náboženství a rasy. S hudbou a festivaly úzce souviselo hnutí hippies, které bývá spojováno s experimentováním, drogami a filozofií Dálného východu. Rozvíjí se také underground, který odporuje konzervatismu a politické angažovanosti.¹⁴

V 70. letech ovlivnil hudební scénu glam rock, který navazuje na éru hippies. Projevoval se především osobitým stylem hlavních muzikantů, nevšedními kostýmy, líčením, falzetovým zpěvem, texty s nádechem sci-fi, fantasy, pozlátkem, láskou, či šokování sexualitou. Vůdci glam rocku byli (jsou) Alice Cooper, David Bowie, Queen, The Rush, Elton John, Iggy Pop a dámská představitelka Suzi Quatro. V tomto období vzniká i žánr art rock. Muzikanti se vraceli k vážné hudbě a vznikala díla na vysoké úrovni tvořená skupinami Jethro Tull, Genesis, The Who, Uriah Deep, Pink Floyd.

Také film sehrál v rocku svoji roli, dal živých koncertům scénické prvky, kostýmy, osvětlení a světelné show. Došlo ke zfilmování několika muzikálů: Pomáda, Jesus Christ Superstar a Hair.

V české historii rockové hudby sehrál významnou roli generační apel, či vzpoura proti ideologii a izolaci od západní kultury. Počátky lze sledovat od 50. let, největším vzorem se stala skupina Beatles, vznikaly napodobeniny západních vzorů s „anglicky“ zpívanými texty. S populární hudbou začínali studenti pod Akord clubem, dále skupina Sputnici, Juventus, Synkopy 61, Mefisto a Olympic s Petrem Jandou. Vznikalo velké množství kapel, které reprezentovaly ikony jako Marie Rottrová, Hana Zagorová, Petr Novák, Vladimír Mišík, Petr Spálený. Dominovala skupina Blue Effect s Radimem Hladíkem.¹⁵

Během přelomu 60. a 70. let pokračoval vývoj rockové hudby novými styly, především tvrdšími, jako je hard rock, heavy metal, punk, grunge, grindcore. Tvrdší zvuk

¹⁴ V naší historii hraje významnou roli skupina Plastic people of the universe, kteří svými texty bojovali proti komunistickému režimu.

¹⁵ KOTEK, J. *Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918-1968)*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0634-6. Str. 326-335.

je elektricky zesílen a mezi nástroji se objevují klávesy. Hlavními představiteli tohoto období jsou Deep Purple, The Who, Led Zeppelin, Aerosmith, AC/DC, Black Sabbath, Nazareth, Metallica, Kiss, Scorpions, Guns'n'roses, Red hot chilli peppers, u nás Katapult, Tublatanka, Kabát. Důležité je tu také zmínit virtuózní kytaristy, kteří po headlinerech charakterizují svoji skupinu dlouhými sóly s legendárními rify. Jedním z nich je Jimi Henrix, ikona rockové hudby, který představil svůj provokativní cover americké hymny právě na festivalu ve Woodstocku. V tomto období nastupuje i švédská legendární skupina ABBA, která se řadí spíše do pop rocku a stejně jako The Beatles si velice rychle najde své příznivce.

S kapelami zvučných jmen přichází pomp (arena) rock; tento styl je spojován s monstrózními koncerty na sportovních stadionech, které se z počátku uskutečňovaly ve Spojených státech.

V polovině 70. let se rýsuje styl punk, který byl chápán spíše jako provokativní. Charakterizuje ho především postoj proti dospělým, hromadění majetku, pokrytectví a lhostejnosti. Protagonisty byli mladí a nekvalifikovaní hudebníci. Typická nesložitá melodie, akordický doprovod, důraz na metroritmiku propojují hudbu s texty s vulgárním obsahem. Anarchistickými texty se zviditelnily kapely Sex pistols, Ramones, Clash, Blondie, The Offspring, u nás Tři sestry a Visací zámek.

Nejvýraznější rockový styl 80. let se stal metal rock a následně heavy metal rock. Stupňuje se hlasitost a tvrdost, dominují razantní kytary, zpěv i bicí. Rozšiřuje se melodika, rify a rytmika, projev je celkově hrubší. Texty jsou různorodé, od nevkusných až po hluboké lyrické podtexty. Patří sem mimo jiné dodnes se prezentující skupiny Metallica, Iron Maiden, Accept, Twisted Sister, Helloween, Manowar.

Na rozhraní 80. a 90. let vzniká vlna grunge. Zvuková stránka je komplikovaná, převládá disharmonie a zpomalení tempa. Texty jsou svěbytné, emotivní, kritické i depresivní vycházející z negativních prožitků. Grunge proslavila skupina Nirvana s Kurtem Cobainem a jeho tragickým osudem, dále Melvins nebo Pearl Jam.

V 80. a 90. letech se do popředí dostává nenáročná hudba na rozhraní rocku a popu, kterou pouštějí DJové na festivalech a na undergroundových setkání mládeže. Na počátku stály osobnosti Scooter, Prodigy.

Počátkem 90. let se punk změnil na punk rock. Charakteristický melodičností a rýmovanými texty zabývající se lidskými vztahy zasáhl především dospívající mládež. Texty kapel Bad Religion, Blink 182, Green Day, Sum 41, Offspring, Good Charlotte, My

chemical romance zaplnily hudební časopisy pro mládež. U nás se v punk rocku prezentují skupiny Jaksi Taksi a Iné kafe.

Mezi nonartificiální hudbu patří také žánr **FOLK**. Slovo folk pochází z anglického slova lidový (národ), žánr má kolébku v anglosaských zemích. Folk značí hnutí za obrodu lidové písně, za její modernizaci a aktualizaci. Charakteristickým rysem je projev interpreta, kytarový doprovod a výrazná melodie. Texty jsou společensky angažované nebo vycházejí z osobních prožitků autora. Folk má kořeny již ve 30. letech 20. století zásluhou sběračů lidových písní. Jeho rozvoji, a hudby jako takové, v 50. letech dopomohl gramofonový průmysl a rozhlas. V 60. letech se v textech objevoval protest proti válce ve Vietnamu, zápas o rovnoprávnost a politická práva. Vznik tzv. protestsongů je spojen se jmény Bob Dylan a Joan Baezová. Svými texty líčili životní pocity, vědomě užívali jednoduchých hudebních prostředků, aby se tyto písně šířily mezi veřejností. Od druhé poloviny 60. let dochází k propojení s rockem a vzniku folkrocku. Představiteli jsou Bruce Springsteen, U2, The Byrds.

V českých zemích je folk spojován s umělou, pololidovou tvorbou a má specifickou roli v české historii. V poválečném období se vžil název lidovky, dále okruh trampských písní a také politické a agitační písně. K počátkům folku a především lidovek řadíme jméno Karla Hašlera a Karla Vacka. Trampské písně s přírodní a dobrodružnou tematikou u nás reprezentuje Jaroslav Mottl, Jan Korda, Vladimír „Eddy“ Fořt, také písně z Osvobozeného divadla. Tramská píseň se stala nástrojem agitace v 50. letech 20. století.¹⁶ U nás Karel Kryl, Jaroslav Hutka, Vlastimil Třešňák, Vlastimil Redl, Wabi Daněk, Karel Plíhal, Jaromír Nohavica, Spirituál kvintet, Nerez se Zuzanou Navarovou, Hana a Petr Ulrychovi, František a Jan Nedvědové, Kantoři, Nezmaři, Bukanyři atd.

Hudba amerického venkova **COUNTRY** vzešlo taktéž z lidových tradic. Charakteristické je melodikou, jednoduchou harmonií, rázovitými texty a nazálním zpěvem interpreta. Ke kytáře a bicím se připojily housle, banjo, harmonika a kontrabas. Nejprve z hudby rázu folkloru se později stala profesionální zábavná hudba. Na vzniku country

¹⁶ KOTEK, J. *Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918-1968)*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0634-6. Str. 96-127.

se podíleli evropští přistěhovalci z Velké Británie a Irska a šířilo se především rádiovými stanicemi. Komerzialismus donutil v textech country písní používat kýč a sentiment. Nejoblíbenější bylo country ve 40. letech v Americe. Významnými představiteli jsou Jimmie Rodgers, ovlivněn swingem a jazzem- doplnění žesti a pianem, Elvis Presley, Jerry Lee a Roy Orbison, kteří byli ovlivněni rockem a blues, moderní country nabízí Jonny Cash.

V české hudební historii začínalo country jako tramská píseň v období 20. a 30. let 20. století. První začátky country však v 60. letech díky Jiřímu Brabci, Plavcům, Zelenáčům, Brontosaurům i Wabi Daňkovi. Zpočátku imitovali americké vzory, poté si našli svůj vlastní a osobitý styl. Dalšími osobnostmi jsou Pavel Bobek, Michal Tučný, Ladislav Vodička, Kamelot, Hop Trop, Poutníci. Tramská a country muzika si zachovala v českých zemích tradici a její příznivci se schází na festivalech Porta Bohemika od 1967 nebo na Mohelnickém dostavníku od 1975.

Nejvíce zastoupeným žánrem v nonartificiální hudbě je **POP MUSIC**. Jako žánr vynikal pop na počátku 60. let. „*Hudebníkům nikdy moc nesešlo na tom, aby byli publikem či dokonce kritiky zařazení k určitému stylu. Většinou experimentovali, až došli k něčemu, co jim vyhovovalo.*“¹⁷ Pojem pop music je použit jako komerční rozlišení od hudby rockové. K prvním souborům patřili Beach Boys. V 70. letech se začal tvořit kult hvězd a především komerční stránka prohlubovala zájem lidí o tyto interprety. Na přelomu 80. let pomohly popu diskotéky. Úroveň diskotéky záleží na typu DJ a jeho zaměření. Převládají skladby orientované na pohyb a se silným elektronickým zvukem. Mezi největší představitele populární hudby se řadí ABBA, Elton John, Michael Jackson a Madonna. Pop music by měla uspokojovat vkus široké veřejnosti. Vznikají tedy produkty bez vlastního profilu, čímž jsou vhodné pro obchod.

Mezi specifické typy pop music patří i reggae, původem z Jamajky. Styl je propojením blues, rocku, soulu a tradic spojených s rastafarianismem. Důležité je určité sdělení v textu, poselství, autoři čerpají z duchovních žalmů. Hudbu zvýrazňuje rytmika, bicí, basové kytary a klávesové nástroje. Pro stoupence reggae jsou typické copánky, tzv. dredy. Nejznámějším a hlavním představitelem je Bob Marley.

¹⁷ RADEMACHER, J. *Hudba*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-251-0281-5. Str. 132.

Styl disko je chápáno jako odlehčený způsob taneční hudby s výraznou metroritmikou, líbivou a plnou zvukovou barvou. Zakládajícími členy tohoto stylu byli ABBA, Bee Gees, Jackson Five.

Styl hip hop vznikl na konci 70. let v afroamerických ghettech USA. Má jednoduchou melodiku, tzv. rap, a zvýrazněnou metroritmiku. Vychází jak z popu, tak z rocku, z reggae a afrických tradic. Největší rozšíření bylo v 90. letech. Hip hop je spojen s DJ, break dance, scratchingem, beatboxem, efektivní prezentací a s grafity. Rap je rytmicko-deklanační způsob přednesu, který se mění ve zpěvní formu s monotonní melodií. Nejznámější osobností tohoto stylu je Eminem. Rapovali DJ do hudby za mixážním pultem a díky rozvoji počítačové techniky vznikají unikátní styly jako techno a house music, které lákají nové mladé publikum. Hudba je spojována s kluby a diskotékami, kde se mladí baví a tráví volný čas.

Masmédia a hudební průmysl podpořily vznik tzv. megastars. Jejich fanoušci utvořili ikony populární hudby, idoly takřka náboženského charakteru. Od 60. let davová beatlesmánie přešla do formy psychózy vyvolané osobností Michaela Jacksona.

Česká popmusic se nevyvíjela souběžně se světovou, což bylo zapříčiněno přísným režimem. Velká česká jména jsou spojená především s malými divadly a jejich písňovými repertoáry. Politické uvolnění v 50. letech dovolilo studentům přizpůsobit hudbu západnímu stylu, žánr reprezentují jména Jiří Suchý, Ivan Vyskočil a Miroslav Horníček s jejich textapealy, Waldemar Matuška, v Rokoku s kabaretními hrami přišly osobnosti Marta Kubišová, Eva Pilarová, Helena Vondráčková, Václav Neckář. Dále divadlo Semafor pod taktovkou Suchého a Šlitra se dostali na scénu Hana Hegerová, Yvonne Přenosilová, Pavel Bobek, Karel Gott, Olympic a František Ringo Čech. Od roku 1967 se do popředí dostávají Jiří Grossmann a Miloslav Šimek.¹⁸

Dle Ivana Poledňáka lze pop music rozdělit do 6 okruhů s přihlédnutím na českou popovou sféru: 1. *Běžná písničková produkce interpretována hvězdami* (ABBA, Boney M, Michael Jackson, Madonna, Whitney Houston, Spice Girls, Karel Gott, Helena Vondráčková, Hana Zagorová, Lucie Bílá, Iveta Bartošová); 2. *Nejúspěšnější produkce, tzv. hity*; 3. *Nenáročná, poslechová instrumentální hudba, tzv. party sound* (orchestry Jamese Lasta, Václava Hybše, Felixe Slováčka); 4. *Běžná standartní hudba určená k tanci, označovaná též*

¹⁸ KOTEK, J. *Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918-1968)*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0634-6. Str. 309-325.

disco; 5. *Moderní dětské písničky z rozhlasu, televize* (Dáda Patrasová, Míša Růžičková, Maxim Turbulenc); 5. *Písňe a písničky z muzikálů a malých hudebních scén* (Semafor); 6. *Doprovodná hudba k pořadům a reklamám*.¹⁹

Vývoj nonartifciální hudby v 21. století se od minulého zatím nijak neliší. Zdokonalení nahrávací techniky a programů nabízí širší skupině hudebníků rozvoj ve své zálibě. Dostupnost hudby na internetu zajišťují streamy, z nichž nejpoužívanější je YouTube. Nové talenty hledají i celosvětové reality show Superstar či X-faktor. Nejúspěšnějšími a nejpopulárnějšími interprety současnosti jsou Adele, Avicii, Beyonce a další.

Závěrem této kapitoly o dějinách populární hudby přikládám fakt, že populární hudba je sama o sobě ahistorická, čili nemá vlastní kontinuální vývoj. Nově vznikající hity, též šlágry, opět zanikají, ovšem tzv. evergreeny přesahují uměleckou hodnotu žánru.²⁰ Odpůrci nástupu moderny dokazují hned tři fakta paradoxů: 1. *demokratizace komponování a rostoucí specializace skladatelských prostředků*, 2. *lidské ucho přivykne opakováním i méně obvyklému* 3. *třetím paradoxem je, že všežravé ucho díky zvukovému smogu přijme vše, co je pod prahem bolesti*.²¹ Popularita nonartifciální hudby na úkor hudby artifciální je nevratná. Ovšem s postupem času se teoretikové shodují, že jazz se přiblížil spíše umělecké než populární sféře hudby. S narůstajícími moderními technologiemi se může klidně stát, že i rock bude zanedlouho blíže hudbě umělecké než populární.

¹⁹ POLEDŇÁK, I., *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 80-244-180-0. Str. 74.

²⁰ BURLAS, L. *Hudobná teória a súčasnosť*. 1. vyd. Bratislava: Tatran, 1978. Str. 167.

²¹ KOPECKÝ, J. *Hudební hry jinak*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2014. ISBN 978-80-7460-066-1. Str. 59-68.

2 Modernizace a přenos hudby

Hudba nás doprovází téměř na každém kroku. Ať už se jedná o domácí přenos ze sdělovacích prostředků, v obchodních centrech či dopravních prostředcích. Pro hudebního konzumenta je stále složitější vybrat si z velkého umění, povrchní zábavy i zkomercializovaného pseudoumění. Svoji roli hraje již zmiňovaná komercializace veškeré umělecké činnosti.

Počátky moderní hudby jsou spojovány také s technickou činností a prvními moderními nosiči zvuku. „*Technika vázaného ucha*“ má své počátky v roce 1877 u T. A. Edisona, který sestavil fonograf, a o deset let později E. Berliner vyvinul gramofon. Tento vynález je založený na deskovém nosiči- gramodesce, která sloužila jako zvukový nosič až do 80. let 20. století. Gramofon byl velice oblíbeným nástrojem, dokonce i pedagog a hudebník Konrád Pospíšil doporučoval tento přehrávač jako didaktickou pomůcku do škol. Hitem zábavných parků se staly fonografy na mince (music-boxy), firma Columbia Phonograph Company měla více než tisíc titulů hudby, pochodů a tanců nahrané dechovými kapelami. Také objev syntezátoru Thaddeem Cahillem v roce 1895 pomohl novému umění, toto zařízení slouží k elektrickému generování hudby. Průlomem hudebního průmyslu bylo především rozhlasové vysílání. První pravidelné rádio se spustilo v roce 1920 v Americe, v Evropě o tři roky později. Radiové stanice prezentovaly hudbu jako živé vysílání, hudba z desek po ohrátí způsobovala šumy. Šumy se však vytratily s objevem umělohmotných vinylových desek. V roce 1948 vydává firma Columbia LP (long play) desky, singly se nahrávaly jednotlivě a ustálila se také standartní délka popové písně na 3 minuty. Významnou osobností byl ve 40. letech Pierre Schaeffer, který pomocí magnetofonu nahrával zvuky z okolí a složil tak *Etudu na vlaky*. V druhé polovině 19. století vznikají ústavy a nahrávací elektronická studia ve velkých městech, př. Kolín nad Rýnem, Paříž, Plzeň.

Největší rozruch v mediálním průmyslu zaznamenala televize jako rodinné médium od 50. let v USA. Rozvoj počítačové techniky s sebou přinesl softwary, které pomáhají manipulovat se zvuky. Společnost Sony si prosadila od roku 1979 walkman a magnetofonovou kazetu. Tu společně s firmou Philips zdigitalizovaly v roce 1983 jako Compact Disc System, jakož to nejpoužívanější nosič dat v současnosti. Od 80. let podporují počítačové programy MIDI systém práci se sámkovanými zvuky. Hru na nástroj podpořila

i metoda Yamaha, která je založena na kolektivní výuce žáků a rodičů původně ve hře na klávesy, v současnosti se však dostanou do rukou dětem různé nástroje. Zájem o hudbu a její komercialitu podpořil kanál MTV, který do průmyslu přinesl pravidelné vysílání s videoklipy, tzv. vizuální slyšení.

V 90. letech nastupuje i dokonalejší technika nahrávání, množí se více dostupných hudebních snímků. Revolučními hudební novinky se vyvíjely společně s technikou a elektroakustickými zařízeními, nahrávacími studii, obrazovou inscenací, playbackem a vícekanálovým nahráváním, které populární hudbě dovolily nové efekty a přitažlivé zvuky. Hudba je dnes v dostání především ve formátu MP3, který umožňuje zmenšit velikost CD souborů. MP3 soubory lze stáhnout na internetu a využívat jej k denní potřebě. Další novinkou tisíciletí je Blue-Ray disk na principu čtení laserovým paprskem. Hlavním internetovým serverem od roku 2005 pro sdílení videosouborů a téměř veškeré hudby je YouTube. Avšak nahrávky z nosičů a televize má člověk natolik osvojené, že při živém vnímání hudby je posluchač vyveden z normálu. Na rozdíl od živé a vážné hudby nahrávky nepodporují relativní sluch.

Hlavní odběratelskou skupinou nonartificiální hudby adolescenti, čili lidé ve věku od 12 do 17 let. Děje se tomu tak od druhé poloviny 70. let. Zastánci vážné hudby kritizují především konec 20. století, artificiální hudba je na okraji a spojována pouze s nejinteligentnější vrstvou posluchačů. Na onen svět odcházejí i poslední světoví hudební skladatelé a nových je stále méně. Více jak 90 % mladé populace dává přednost zábavné populární hudbě, jako posluchači i jako hudebníci.

Avšak moderní technika nepomohla jen hudbě artificiální. Vážná hudba našla v rozhlasu a moderním pokroku své místo. „*Dnes je ovšem možný zcela intimní a soukromý poslech takových děl, a naopak jednoho interpreta může „live“ poslouchat několik tisíc fanoušků.*“²² Velké orchestry i sólisté mohou hrát pro širší skupinu příznivců, což bylo dříve těžké zrealizovat, ba dokonce nerealizovatelné.

²² KOPECKÝ, J. *Hudební hry jinak*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2014. ISBN 978-80-7460-066-1. Str. 56.

3 Hudba a její vliv na osobnost žáka jako posluchače

Hudba, i veškeré další umění, ovlivňuje emocionální stránku osobnosti. Již Platón promlouval o tom, jak „*hudba proniká do nitra duše, a tím nejúčinnějším způsobem si ji podmaňuje.*“²³ Vztah hudba – člověk zkoumá hudební estetika. Tato věda se zabývá otázkami hudby komplexně, ovšem obsahem je i krásno (kvalita, líbivost), „*zkoumáním vztahu „smyslovost- krásno“ se dospělo k představě krásna či krásného umění jako centrálního tématu estetického bádání.*“²⁴ I přes to, že tato teze platí pro vážnou hudbu, je možné hledat krásno a kvality u hudby moderní.

Hudební estetika úzce souvisí s kritikou. „*Kritika ovšem nejen že mnohdy pomáhá nějaký estetický systém budovat, ale představuje pro širší veřejnost hudební estetiku vůbec.*“²⁵ Pojmeme-li veřejnost jako skupinu mladých osobností, kritika má v tomto pohledu velký význam. V dnešní době se umělecká kritika uplatňuje zejména ve formě recenzí a kritických statí, ale také glos, fejetonů, polemik a jiných žánrů v kulturních rubrikách deníků, v časopisech a ve speciálních pořadech rozhlasu a televize. Příkladem mohou být hudební žebříčky. „*Kritika je zaměřena k dobovému výkladu a hodnocení uměleckých děl a jevů spjatých s uměním a funguje jako jeden z prostředníků mezi uměním a veřejností, ovlivňující přitom obojí.*“²⁶

Působí-li hudba esteticky, specificky oslovuje člověka, čímž mění i jeho osobnost. Toto působení na osobnost je různé, především spočívá na hudebním vkusu. „*Je to více či méně uvědomělý soubor kritérií, který se uplatňuje při výběru a hodnocení estetických podnětů (tedy upřednostňování a odmítání).*“²⁷ Hudba nás dokáže uspokojit, nebo vyvolat silnou averzi. K tomu nutno dodat, že osobnosti žáků základních škol se teprve utvářejí a v období puberty se uchylují ke světům, které jsou většinou v rozporu se světem dospělých. Osobnost

²³ PLATÓN, *Ústava, Republika III, 401 d. 2.* vyd. Praha: Oikoymenh, 1996. ISBN 80-86005-28-3.

²⁴ FUKAČ, J. *Hudební estetika jako konkretizace obecné estetiky a muzikologická disciplína.* 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2575-1. Str. 23.

²⁵ POLEDŇÁK, I. *Hudba jako problém estetiky.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1215-1. Str. 17.

²⁶ VIČAR, J. *Hudební kritika a popularizace hudby.* 1. vyd. Praha: KLP- Koniash Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-27-0. Str. 10.

²⁷ POLEDŇÁK, I. *Hudba jako problém estetiky.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1215-1. Str. 111.

mladého člověka se vyvíjí, je to velmi bouřlivé období, proto se vkus odmítání a přijímání velice mění. Obrací se ke světu, jenž mu rozumí. „*Vkus má být něčím osvojitelným a zároveň něčím vnějším, co ne vždy vyjadřuje pravou podstatu individua.*“²⁸ Dle psychologie dochází u dospívající mládeže k formálnímu myšlení, odkrývá se tvořivost a individualismus. Mladý čtenář - žák nashromáždil informace a může s nimi dle svých intelektuálních schopností pracovat. Ruku v ruce se připojuje emocionální složka znásobena pohlavním vývojem. V tomto období se také ustaluje tvárnost složek hudebního sluchu.

Hudba vyjadřuje emoce a podílí se na „*tvorbě zvukového prostředí člověka, má významnou náladotvornou úlohu.*“²⁹ V tomto slova smyslu má úlohu manipulativní. Působení písni na naši náladu pozorujeme i ve vlastních zkušenostech. „*Hudba neodráží jen smutek, ale i jeho schopnost ochromovat, neodráží jen nadšení a radost ze života, ale i jak člověku vlévají do žil radostný elán.*“³⁰

Posluchač, čili apercipient hudby, je schopen hudbu pozorovat i nechat zaznívat kolem sebe. Lidé poslouchají hudbu jako doprovodnou činnost při práci, učení, řízení auta, konverzační zábavě, na veřejných prostranstvích jako jsou obchodní centra a čekárny, nebo sledování televize, v nichž se často zvuk prolíná i s audiovizuální nabídkou. Hudba slouží jako dekor a pozornost si zaslouhuje jen při vytržení z těchto činností. Právě hudba nonartificiální je takto nepozorně poslouchána, tzv. konzumována. I při neúplné koncentraci však posluchač registruje něco, co zná, co se mu líbí nebo nelíbí. Zaznamenává interpreta skladby, barvu hlasu. Tyto útržky však nedávají komplexní pozorovací estetický zážitek. V estetice se uvádí pojem emocionální model, který nese schopnost emoci rozpoznat, sledovat, přenést na apercipienta, zpracovat a zapracovat. „*Kvalita emocionálního modelu, představovaného hudbou, je ovšem jen jednou stranou mince, tou druhou stranou je kvalita posluchače hudby, tj. kvalita jeho předpokladů.*“³¹ Zde se řeší celá osobnost posluchače,

²⁸ POLEDŇÁK, I. *Hudba jako problém estetiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1215-1. Str. 113.

²⁹ Tamtéž str. 193.

³⁰ PHILEPPE, N. *Hudební cesta*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014. ISBN 978-80-7325-341-7. Str. 291.

³¹ POLEDŇÁK, I. *Hudba jako problém estetiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1215-1. Str. 253.

tedy i jeho schopnosti empatie, emocionálního naladění. Píseň dokáže člověka rozplakat, jindy zase naladí jen částečně.

Vlivem a působením hudby na posluchače se také zabývá hudební psychologie. František Sedlák popisuje tzv. aha-zážitek způsobený poslechem nové písně. S různou intenzitou přichází úžas, údiv, nadšení či ohromení, obohacuje posluchače o nové, neznámé pocity.

„Údiv vyvolaný hudbou svou silou a neočekávaností posiluje intenzitu vnímání a vytrhuje často vnímatele ze stereotypu denního, obyčejného a převážně účelového prožívání.“³² Spolu s melodií působí na posluchače také slovo, text písně. „Slovo může vyvolat řadu mimohudebních asociací s jeho životní zkušeností a s různými psychickými obsahy.“³³

Apercepce hudby je dle slovníku *„označení pro celostní, osobnostně profilované zpracování hudebního podnětu.“³⁴* Tento proces nejenže proniká do smyslové podoby, v důsledku proniká i do jejího obsahu. Apercipient vkládá do porozumění hudby určitou životní zkušenost, proto je nutné pracovat s percepcí, čili vnímáním hudby, jejím obsahem. Teoretikové tak mohou na základě percepcí rozdělit posluchače do několika skupin. Zde jsou uvedeny skupiny Mikuláše Beka, jenž pomocí sociologických metod rozdělil české posluchače.

Mikuláš Bek vycházel z typologie posluchačů Theodora Wiesengrunda Adorna, který určil 8 posluchačských typů. Bek svým výzkumem v roce 2001 analyzoval hudební aktivity, preference a postoje k hudebním žánrům české populace ve věku 18 - 75 let. Jedná se o obecnější typologii chování vůči hudbě a typologii vkusu.³⁵

1. Typ BRASS and COUNTRY – posluchači zaměřeni na tradiční populární hudbu, jedná se o lidi starší, nižších vrstev a venkova.

³² SEDLÁK, F. *Základy hudební psychologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-20587-9. Str. 214.

³³ Tamtéž str. 216.

³⁴ POLEDŇÁK, I. *Stručný slovník hudební psychologie*. 1. vyd. Praha: Supraphon, 1984. Str. 23.

Doplněním této definice jsou i dva faktory, a to představitost a struktura hudebních zkušeností a návyků posluchače (motivace, postoje).

³⁵ BEK, M. *Konzervatoř Evropy? K sociologii české hudebnosti*. 1. vyd. Praha: KLP- Koniash Latin Press, 2003. ISBN 80-85917-99-8. Str. 231- 233.

2. Typ POP ONLY – posluchači vyznávají populární hodnoty, jedná se o lidi bohatších rodin a velkoměst.
3. Typ HARD CORE – posluchači mají širší spektrum hudebních zálib.
4. Typ CLASSICAL TRADITION – spektrum posluchačových zálib je úzké, ovšem co nemá rád, nekritizuje, spíše ignoruje.
5. Typ SOFT ROCK – posluchači se řadí k průměrným s neutrální identitou, nerozumí umělému hudebnímu umění.
6. Typ SWEET MELODIES – emocionální posluchači s širokými hudebními zájmy, převládají ženy.
7. Typ LOVE ALL – lidé kupující a poslouchající všechno – sen každého hudebníka.

„Hudební vnímání a prožívání se rozbíhá do různých psychických oblastí a rovin a zasahuje tak celou osobnost, její strukturu i dynamiku. V této jeho šíři a rozmanitosti tkví i ono všestranné výchovné působení hudbou a její funkce při utváření kladných vztahů člověka k okolnímu světu.“³⁶

Proč je nutné začlenit populární hudbu do vzdělávacího programu? Už jen proto, že existuje, je masivní a je přítomna v životě jedince, tedy ve společnosti jako takové. *„Populární hudba je sociálně-psychologická, ve skupinách vrstevníků v socializačním smyslu zjevná.“³⁷*

Problémem výuky nonumělé hudby, především v hodinách hudební výchovy, může být v malé časové dotaci tohoto předmětu nebo v samotném učiteli. Ne každý se orientuje v populární hudbě mládeže, přece jen budou vždy naši žáci minimálně o jednu generaci starší. Populární hudba už skoro sto let představuje symbol generační distance, symbol odlišnosti, čímž utváří jistou přitažlivost a půvab pro moderní mládež.

³⁶ SEDLÁK, F. *Základy hudební psychologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-20587-9. Str. 217.

³⁷ Duzbaba. *Populární hudba a didaktika hudební výchovy* In *Populární hudba a škola*. Praha: Univerzita Karlova v Praze- Pedagogická fakulta, 2000. ISBN 80-7290-013-7. Str. 30.

4 Nonartificiální hudba a vztah k předmětu český jazyk

Ve sborníku *Populární hudba a škola* z roku 1999 jsou uvedené referáty k této problematice. Autoři se zaměřují především na podporu populární hudby ve výuce, naučit žáky orientovat se v ní, hodnotit ji a vybírat si ji. Jak je řečeno v předmluvě sborníku, „populární hudba je sociálním i estetickým fenoménem, který škola nemůže obcházet, ale musí se s ním vyrovnávat.“³⁸

Český jazyk má nezastupitelné postavení v soustavě předmětů vyučujících se na základní škole. Cílem tohoto vyučovacího předmětu je rozvoj schopnosti komunikace spisovným jazykem. Čeština je jeden z národních znaků, je nutné rozšiřovat její slovní zásobu, pěstovat projev a zaměřovat se na komunikaci. Její význam a zvládnutí ovlivňuje úspěšnost v ostatních předmětech, dokonce i v celospolečenské praxi. Dle Čechové a Styblíka je škola „zaměřena na zvládnutí mateřského jazyka jako komunikačního prostředku ve všech sférách jeho fungování.“³⁹ Žák si osvojí pojem v hodinách českého jazyka a nadále s ním pracuje v dalších předmětech a naopak i ve vyučování přírodovědném žák dbá na to, aby se vyjadřoval srozumitelně, přesně a spisovně. Speciální vztah má čeština k cizím jazykům. Slovíčka a gramatické vztahy se žáci učí na základě tzv. prekonceptů, kterými disponují v českém jazyce.⁴⁰

Český jazyk se zabývá nejen češtinou spisovnou a odbornou, ale je třeba zaobírat se dialekty a obecnou češtinou. Komunikace v této sféře je žákům velice blízká, a proto je nutné s ní pracovat, aby byla správně uchopena. Žáci musí rozeznávat rozdíly mezi oběma formami jazyka, spisovným a nespisovným, a řádně tak reprezentovali národní jazyk. Nevyhne-li se však působení médií, které mohou kultivovanou komunikaci podporovat i mařit.⁴¹

Jak tedy začlenit populární hudbu do výuky českého jazyka? Kromě komunikace, která je v písních zjevná, je možné pracovat s texty interpretů, videoklipy apod.

Mnohotvárný proces, jak by se dalo pojmenovat vyučování, v sobě zahrnuje „interakci učitele a žáka, integraci mezipředmětových vztahů, samozřejmě osvojování, upevňování

³⁸ *Populární hudba a škola*. Praha: Univerzita Karlova v Praze- Pedagogická fakulta, 2000. ISBN 80-7290-013-7. Str. 3

³⁹ ČECHOVÁ, M, STYBLÍK, V. *Didaktika češtiny*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. ISBN 80-04-22439-3. Str. 5.

⁴⁰ Tamtéž str. 14-15.

⁴¹ Tamtéž str. 6.

*a zdokonalování vědomostí žáků a rozvoji celé osobnosti.*⁴² Aby k takovému rozvoji správně docházelo, musí žák i učitel ovládat komunikaci a být ve stálé interakci. *„Žák musí mít možnost klást učiteli otázky, aby řešil bez nejasností, a učitel potřebuje zpětnou vazbu, aby věděl, nakolik mu žák porozuměl.*⁴³

Vyučovací proces není pouze o výkladu učitele a poslechu žáka. Žák potřebuje o problematice přemýšlet, pracovat s ní a u tváře vlastní myšlenkové hypotézy, které modelují realitu. Proč by právě písně s tematikou reality nemohly být vyučovací pomůckou? *„Nejlepší výsledky žáci dosáhnout, pokud budou předávané myšlenky, znalosti a dovednosti používat, nejlépe aktivním procvičováním.*⁴⁴

Být dobrým učitelem znamená i znát své žáky a vědět, co je baví, motivuje k práci. Schopnost empatie by měl mít každý kantor, ovšem ne každý se může otevřít a pustit učitele či žáka do soukromých záležitostí. Právě i prostřednictvím populární hudby je možné poznat žáky, jejich vkus, dle volených žánrů si domyslet způsob života, zájmy a koníčky, tedy celkový nástin osobnosti. Moderní hudbu a jejich texty je nejlépe zařadit do výuky jako motivační prvek.

Motivace je pro učitele náročný úkol. Nabídnout žákům učivo ve formě, ve které jej přijmou, zaujme je a díky němu dosáhnout lepších studijních výsledků. Nejlepších výkonů žáci dosáhnout, pokud se chtějí učit. Chtít se něco naučit má několik důvodů, které uvádí Petty ve své publikaci *Moderní vyučování: sedm motivačních faktorů*: 1. *věci, které se učím, se mi hodí*, 2. *kvalifikace, kterou studiem získám, se mi hodí (čimž český jazyk bezpochyby je, jelikož je maturitním předmětem)*, 3. *při učení mívám obvykle dobré výsledky a tento úspěch mi zvyšuje sebevědomí (soutěživost, zájem o známky spolužáků, uspět je zábavné)*, 4. *když se budu dobře učit, vyvolá to příznivý ohlas mého učitele nebo mých spolužáků*, 5. *když se nebudu učit, bude to mít nepříjemné důsledky*, 6. *věci, které se učím, jsou zajímavé a vzbuzují moji zvědavost*, 7. *zjišťuji, že vyučování je zábavné (zajímavé činnosti připravené učitelem).*⁴⁵

Z Pettyho teorie bychom mohli vybrat faktory, které motivují stejně jako přísloví CUKR A BIČ. Tyto postupy je ve vyučování nutné využívat, ovšem nejlepších výsledků

⁴² MOJŽÍŠEK, L. *Vyučovací metody*. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Str. 14-15.

⁴³ PETTY, G. *Moderní vyučování*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-978-X. Str. 34.

⁴⁴ Tamtéž str. 13-14.

⁴⁵ Tamtéž str. 42-44.

dosáhneme, budeme-li žákům podávat učivo zajímavou formou a netradičními činnostmi, které je baví. Právě práce s hudebními texty patří mezi ně a lze ji zařadit pod body 6 a 7.

Populární hudba je součástí mimoškolní reality mládeže, proto je zde přirozený zájem o její žánry. Právě zájem je největším motivačním prostředkem. Práce s populární hudbou a hudebními texty se zaměřuje především na cíle afektivní, tedy postojové, názorové. Jednak vzbuzují zájem o učivo, jednak si žáci utvoří názor na obsah textu písně. I v této situaci můžeme využít obecných termínů, které uvádí Petty- konvergentní a divergentní formování názorů. *Konvergentní formování* vychází z přesvědčování, která by se měla řídit těmito faktory: vhodnost, soulad a účinek. Týká se to názorů společensky uznávaných, tedy témata zdraví, bezpečnosti atd. v žádném případě by neměl učitel přesvědčovat žáky v otázkách politických, náboženských či rasových. Je možné vyvolat u žáků diskuzi na toto téma, ovšem učitel musí zachovat neutrální postoj a celou diskuzi řídit tak, aby nedošlo k nepřijatelným výsledkům vyučování. *Divergentní* učení spočívá v utváření vlastních názorů žáků, ke kritickému zhodnocení nebo posouzení problému. Vlastní názory si žáci utvoří z ukázek z praxe, z vlastních zkušeností i z nových informací, které jim učitel či odborná literatura nabídnou. Kontrola divergentních názorů může probíhat několika cestami, například diskuzemi na zvolené téma nebo úvahami.⁴⁶ Právě jako motivaci k vytvoření si vlastních názorů na téma všeobecných událostí, může dopomoci i text písně. Avšak je na učiteli, aby vybral text, který není eticky kompromitován nebo nezavádí svým obsahem k jednomu nebo druhému názoru.

Dalším motivačním prvkem vztahujícím se k populární hudbě, je využití moderních technologií, které školy nabízejí. Především vizuální pomůcky upoutávají naši pozornost a díky ní se do mysli dostane až 87 % informací.⁴⁷ Mezi vizuální pomůcky řadíme videoukázky, např. videoklipy populárních skupin, z nichž některé jsou velice zajímavé a korespondují s textem, dokonce jej i obohacují a přenášejí do jiné dimenze interpretace. Vizuální pomůcky napomáhají konceptualizaci, čili lepšímu pochopení dané problematiky, jsou také snáze zapamatovatelné a také projevem našeho zájmu. Školy se mohou pyšnit velkými počítačovými učebnami, které se mohou využít v hodinách českého jazyka při práci s internetem. Hledání informací o textu oblíbených písní, interpretech nebo úplně neznámých

⁴⁶ PETTY, G. *Moderní vyučování*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-978-X. Str. 80-95.

⁴⁷Tamtéž str. 271-273.

žánrech. Moderní technika dovolí rozkopírování textů, promítnutí dataprojektory na tabuli apod. Využití interaktivních tabulí ke karaoke slouží především v hodinách hudební výchovy. I přes to, že tyto modernizace jsou pro školu finančně náročné, jejich rozšíření díky projektovým činnostem na školách roste.

Výuka populární hudby by se měla stát součástí výchovy kulturní a estetické. Děti jako posluchače je nutné vybavit potřebnými historickými, společenskými i estetickými znalostmi v hudbě. Primárním institutem výchovy však zůstává rodina, která má v tomto směru také hluboký dopad a vliv, taktéž pasivní příjem informací z masmédií, školních a mimoškolních zařízení.

Závěrem jen dodat, že populární hudba je jako švédský stůl- nemůžeme sníst, ba ani ochutnat všechno, musíme si vybírat a přemýšlet o tom.⁴⁸

⁴⁸ Předmluva Jana Prchala v učebnici *Populární hudba ve škole*. Praha: Muzikservis, 1998. ISBN 80-8623-30-06. Str. 4.

5 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program byl vytvořen Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze v roce 2005. V systému kurikulárních dokumentů spadá do státní úrovně. Tento veřejný dokument vymezuje povinné základní vzdělávání. Specifikuje úroveň klíčových kompetencí, vymezuje obsah a učivo předmětu a zařazuje průřezová témata. Z této nové strategie vzdělávání vychází základní školy při sestavování Školních vzdělávacích plánů.

Dokument obsahuje část, ve které charakterizuje základní vzdělávání a specifikuje jeho pojetí a cíle. Také specifikuje klíčové kompetence žáků. Vzdělávání je řazeno do oblastí, které se dále větví na obory s vlastním obsahem učiva. Vymezují 9 oblastí: *Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Umění a kultura, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce*. Doplnujícími obory jsou *Další cizí jazyk* a *Dramatická výchova*.

Průřezová témata rozvíjí žáky především v oblastech afektivních, zabývají se aktuálními problémy světa, čímž jsou nedílnou součástí základního vzdělávání a tvoří jeho povinnou součást. Realizaci a rozsah průřezových témat stanovuje ŠVP. Využívají se především jako integrující část obsahu předmětu, samostatný předmět nebo projektová činnost. Jsou vymezena tato témata: *Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova, Mediální výchova*.

Součástí RVP ZV je také *Rámcový učební plán*, který rozděluje časovou dotaci ke vzdělávacím oblastem. Škola poté sama operuje s disponibilní časovou dotací a přerozděluje tak v jednotlivých ročnících počet hodin předmětu v týdnu.

V další části dokumentu se autoři zabývají *Vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a mimořádně nadaných dětí*, dále *Podmínkami pro uskutečnění RVP ZV*. Poslední kapitolou jsou *Zásady pro zpracování, vyhodnocování a úpravy ŠVP*.

5.1 Klíčové kompetence žáků

Autoři kurikula *Rámcový vzdělávací program* se zaměřili na zefektivnění a zkvalitnění vzdělávání. Kromě stanoveného obsahu a rozsahu učiva se zmíněné kurikulum snaží o osvojení vědomostí, dovedností a postojů žáka na tento obsah učiva. Žák tedy studiem nabývá určitých kompetencí díky postupnému prohlubování zkušeností, které využije v budoucí praxi.

Klíčové kompetence jsou důležité pro osobní rozvoj a uplatnění jedince ve společnosti. V *RVP ZV* jsou popsány jako soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot. Osvojování kompetencí je dlouhodobý proces, který se začal utvářet v předškolním vzdělávání, rozvíjí se dalšími stupni vzdělávání a dotváří se v průběhu života. Hlavním cílem vzdělávání je dosažení klíčových kompetencí na úrovni, které lze každý žák dosáhnout. Tato úroveň nabytá základním vzděláváním není konečná, ovšem je podstatná pro celoživotní učení. Kompetence slouží jako jeho základ a vykazují delší a silnější účinek než profesní kvalifikace.⁴⁹

Klíčové kompetence mají nadpředmětovou hodnotu a samy jsou obsahově neutrální, čili použitelné pro libovolný obsah. Obsah vzdělávání, činnosti a jiné aktivity školy jim musí být přizpůsobeny tak, aby bylo kompetencí co nejlepší cestou dosaženo. Učivo je pojímáno jako prostředek dosažení následujících kompetencí:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovní

K dosažení cíle vzdělávání je nutné nahlížet na tyto složky kompetencí komplexně, jelikož se neustále prolínají. *„Jednostranné zaměření školní výuky na kognitivní oblast výrazně omezuje další důležité oblasti vzdělávání, např. sociální učení, morální a citová*

⁴⁹ BELZ, H., SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6. Str. 33.

*výchova, vytváření praktických dovedností a vytváření vlastních postojů a přístupů k různým problémům.*⁵⁰

Se začleněním klíčových kompetencí k dosažení cíle výuky souvisí i jejich kontrola, tzn. hodnocení dosaženého cíle. Jedním z hodnotících nástrojů je kvalitativní a pravidelná zpětná vazba. Žák se dozvídá, v čem spočívají jeho silné stránky a v čem je nutné se zlepšit. Učitel musí volit vhodné otázky tak, aby podpořily vývoj žákova sebehodnocení.⁵¹

K rozvíjení kompetencí je velice nutná aktivita žáka, přičemž učitel vytváří podmínky k dosažení cíle výuky. Tento postup popsala konstruktivistická pedagogika jako třífázový model učení. Model je založen na evokaci, uvědomění si významu a reflexi.⁵²

Prostředky a nástroje, kterými lze dosahovat rozvoje kompetencí, jsou neustále středem moderní pedagogiky. Je nabízena řada příruček s nápady, jak pracovat s žáky a rozvíjet u nich všechny klíčové kompetence.

⁵⁰ PODROUŽEK, L. *Integrovaná výuka na základní škole v teorii a praxi*. 1. vyd. Plzeň: Nakladatelství Fraus, 2002. ISBN 80-7238-157-1. Str. 7.

⁵¹ HANSEN ČECHOVÁ, B. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7376-388-8. Str. 9-20.

⁵² Tamtéž str. 35-36.

5.2 Integrovaná výuka na základní škole

Vzdělávání na českých základních školách je založeno na systému oblastí se vzdělávacími obory. Tyto obory, dříve předměty, vycházejí z vědních disciplín přírodovědného a společenskovedního charakteru. Tzv. didaktickou transformací jsou vědní poznatky zjednodušeně přeneseny do výuky. Nastává však problém v případě velkých a rychlých pokroků vědy, které se však nelehce přenášejí do vzdělávacích oblastí základního vzdělávání. Příkladem mohou být nové poznatky v oblasti fylogeneze živých organismů, kterých bylo dosaženo pomocí molekulární biologie, čímž se rozpadá tradiční systém dělení organismů.

Pojem integrace je v 21. století velice aktuální, avšak význam tohoto slova je různý v závislosti na obsahu výpovědi. Pojem označuje *scelení, ucelení či úplnost*.⁵³ Rozlišujeme pedagogická spojení: integrovaná škola, integrované vzdělání, integrovaná výuka. Průcha⁵⁴ je definuje následovně: Integrovaná škola je chápána jako propojení různých stupňů a typů škol v jednu organizační jednotku. Integrované vzdělání je zapojení hendikepovaných žáků nebo žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami do běžných škol. Pojem integrovaná výuka v sobě zahrnuje syntézu učiva jednotlivých učebních předmětů nebo kognitivně blízkých vzdělávacích oblastí, spojuje teoretické činnosti s praktickými. Klade důraz na komplexnost a globálnost poznávání, uplatňuje tzv. mezipředmětové vztahy.⁵⁵

Podle americké pedagožky Susan Kovalikové je integrovaná tematická výuka postavena na třech principech, které jsou na sobě vzájemně závislé. Především je to výzkum mozku v oblasti učení, dále vlastní postupy učitelů při výuce, tedy schopnost učitele vzdělávat najednou až 30 žáků s odlišnými potřebami, a nakonec příprava kurikula učiteli (školou) tak, aby bylo co nejlépe dosaženo vzdělávacích cílů.⁵⁶

⁵³ Slovník spisovné češtiny [online]. [cit. 2016-01-15]. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=integrace&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>.

⁵⁴ PRŮCHA, J. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4. Str. 87 – 88.

⁵⁵ PODROUŽEK, L. *Integrovaná výuka na základní škole v teorii a praxi*. 1. vyd. Plzeň: Nakladatelství Fraus, 2002. ISBN 80-7238-157-1. Str. 11.

⁵⁶ KOVALIKOVÁ, S. *Integrovaná tematická výuka*. 2. vyd. Kroměříž: Spirála, 1995. ISBN 80-901873-1-5. Str. 21-22.

Realizaci integrované výuky sledujeme v několika úrovních:

- integrace témat do tradičních učebních předmětů a propojení obsahu vědních disciplín
- projektové vyučování podporující kooperativní učení⁵⁷
- integrované předměty s obsahem učiva upotřebitelným v životě žáka⁵⁸

Již v učebním programu *Národní škola* z roku 1997 byla integrace výuky uskutečněna prostřednictvím bloků. Tyto bloky byly realizované v 8. a 9. ročníku 2. stupně základní školy. Poznatky učiva přírodopis, fyzika a chemie integruje blok *Poznávání přírody*, který je zaměřen především na vztah člověka a přírody s převahou biologických prvků. Dalším blokem je *Technika*, který sjednocuje poznatky techniky v širším slova smyslu a učivo fyziky a chemie. Třetím blokem *Estetická výchova* se integrují předměty výtvarná a hudební výchova.

Zavedení *RVP ZV* a jeho integrované výuky se opírá nejen o zkušenosti z programu *Národní škola*, ale i ze zahraničních školských systémů. Z údajů o vzdělávání v různých státech Evropy vyplývá, že školy mají nižší počet povinných učebních předmětů než české školy. Je to dáno především integrací vzdělávacích oblastí vycházejících z podobných vědních oborů, jak již bylo zmíněno přírodovědné a společenskovedné předměty. V zahraničí je také velmi podporovaná integrace technických, uměleckých, informačních a tělovýchovných odvětví.⁵⁹

Pro úspěšnou realizaci modelu integrované výuky je zapotřebí začlenit do výuky dovednosti spjaté s gramotností: čtení, psaní a matematika.⁶⁰ Tedy dbát na správnou komunikaci nejen v hodinách jazykových, ale i přírodovědných. Na neformální úrovni si žáci rozšiřují svoji slovní zásobu.

RVP ZV napomohl integraci výuky v několika prvcích: rozdělení vzdělávacího obsahu do vzdělávacích oblastí, následné stanovení časové dotace pro vzdělávací oblasti a vymezení disponibilní časové dotace. Samotnou integraci popisují školy ve *Školním vzdělávacím*

⁵⁷ Kooperativní učení je založeno na spolupráci osob při řešení složitých úloh.

⁵⁸ Obsah by měl korespondovat a být pochopitelný, motivující a zajímavý.

⁵⁹ PODROUŽEK, L. *Integrovaná výuka na základní škole v teorii a praxi*. 1. vyd. Plzeň: Nakladatelství Fraus, 2002. ISBN 80-7238-157-1. Str. 37-42.

⁶⁰ KOVALIKOVÁ, S. *Integrovaná tematická výuka*. 2. vyd. Kroměříž: Spirála, 1995. ISBN 80-901873-1-5. Str. 147.

programu. Integrace je součástí charakteristiky *ŠVP*, jelikož souvisí se zaměřením školy samotné, což se také promítá do hodnocení žáka.

Zavedením integrované výuky, jakožto nového stylu vzdělávání, se v českých školách neobchází bez problémů. Prvotním problémem bylo počáteční nedůvěra škol, vyučujících i rodičů. Dále nepřipravenost učitelů k integrované výuce, absence učebních textů s koncepcemi a zásadami integrované výuky, malá propracovanost řešení problematiky didaktické transformace na poznatky pro integrovanou výuku a mnohé další.⁶¹

Pozornost je dnes věnována tvorbě učebních textů vycházejících z principů integrované výuky. Vznikla řada nových učebnic, nebo došlo k reedici stávajících, na trhu se objevily příručky pro učitele a pracovní sešity k integrovaným předmětům. Učitelé jsou doškolení v oblasti nových vzdělávacích metod přizpůsobených k tomuto stylu výuky. Důraz se klade na motivaci.

Přínos integrované výuky je jistě zřejmý, umožňuje globální pohled na svět, podílí se na komplexnějším pochopení učiva a vnímání souvislostí. Zároveň žáci propojí přínos učiva s praktickým životem. Integrace s sebou však nese i negativní stránky, především ve zvýšení povrchnosti výkladu a snížení vědeckosti poznatků.⁶² V tomto případě je na učiteli, aby rozhodl a vytížil kvantitu a kvalitu informací. Neaprobovanost učitelů vede ke zvýšení nároků na přípravu jejich výuky. Mnoho pedagogů nemá konkrétní kombinaci integrovaných předmětů. Další problém se spojen s přechodem žáků mezi školami, což je však problém samotných *ŠVP*, nejen integrace. I přes řadu negativních aspektů přináší integrovaná výuka do vzdělávacího procesu novou kvalitu.⁶³

⁶¹ PODROUŽEK, L. *Integrovaná výuka na základní škole v teorii a praxi*. 1. vyd. Plzeň: Nakladatelství Fraus, 2002. ISBN 80-7238-157-1. Str. 44.

⁶² Tamtéž str.87.

⁶³ Hesová, A. *Integrace ve výuce*. [online]. [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/12039/INTEGRACE-VE-VYUCE.html/>.

5.3 Český jazyk a literatura v rámci RVP ZV

Obor *Český jazyk a literatura* spolu s oborem *Cizí jazyk* spadá do oblasti *Jazyk a jazyková komunikace*. Se zaměřením na druhý stupeň jsou vymezeny tři složky s očekávanými výstupy a učivem, jsou to *Komunikační a slohová výchova*, *Jazyková výchova* a *Literární výchova*.

Učivem komunikační a slohové výchovy je čtení, naslouchání, mluvený a písemný projev. Očekávanými výstupy jsou mimo jiné rozlišení subjektivních a objektivních sdělení, rozpoznávání manipulativní komunikace v masmédiích, zapojení se do diskuze a uspořádává informace v textu s ohledem na jeho účel. V jazykové výchově se žáci učí o zvukové stránce jazyka, slovní zásobě, tvarosloví a skladbě, pravopisu a obecném poučení o jazyce. Očekávaným výstupem je zvládnutí pravopisu lexikálního, slovtvorného, morfologického i syntaktického, rozlišování významových vztahů gramatických jednotek ve větě a souvětí. Učivo literární výchovy obsahuje tvořivé činnosti s literárním textem, způsoby interpretace literárních a jiných děl, základy literární teorie a historie, literární druhy a žánry. Očekávaným výstupem žáka je ucelená reprodukce přečteného textu, jednoduchý popis struktury a jazyka literárního díla a interpretace díla vlastními slovy. Také žák tvoří vlastní literární text na základě literární teorie, rozlišuje základní literární druhy a žánry, uvádí základní směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře.

Všechny výše zmíněné očekávané výstupy lze aplikovat na práci s hudebními texty.

6 Práce s hudebními texty ve výuce českého jazyka

Mnozí učitelé hudební výchovy užívají metody práce s populární hudbou pro pochopení hudby artificiální. Proč by tedy texty populárních interpretů nemohly být pomůckou pro pochopení klasických básníků? Texty písní se již objevují v čítankách literární výchovy, jak z hlediska jazykového, tak historického kontextu. Jedná se především o autory, kteří svoji činností ovlivnili národní minulost: Jan Werich a Jiří Voskovec, Jiří Suchý a Jiří Šlitr, Karel Kryl, Jaroslav Hutka či Jan Nedvěd.

Písňové texty lze uplatnit ve všech složkách českého jazyka. V jazykové výchově se při výuce mohou žáci zaměřovat na morfologické, lexikální i syntaktické jevy a vztahy, v literární výchově využívat základní literární teorii a v komunikační a slohové výchově mohou texty sloužit jako inspirace k vlastní práci nebo diskuzi.

Literární teorii je možné aplikovat právě na písňové texty populární hudby. Mladá generace jistě bude řešit úkoly spojené s teorií u textů populárních písní s větším zájmem, než u básníků klasické doby. Badatelský přístup při interpretacích těchto textů prohlubuje znalosti a zkušenosti v literární disciplíně, které mohou následně žáci zúročit při výkladu děl básnických osobností, jako jsou Karel Jaromír Erben, Karel Hynek Mácha, Jan Neruda či Jaroslav Vrchlický.

Zapojení smyslů, sluchových a vizuálních, při interpretaci textu prohloubí pozitivní vztah žáka k učivu, konkrétně k poezii. Literární přesah se sice v písních vyskytuje jen výjimečně,⁶⁴ verše jsou intonačně jednotvárné a svými jazykovými prvky nesou rytmus a nápěv písně.⁶⁵

Z výzkumu Kamily Kollárikové v oblasti *Oblíbení interpreti a písně* jasně vyplývá prvenství české rockové kapely Kabát. Se svojí studií *Textová stránka populárních písní* se prezentovala na konferenci v Olomouci a zdůraznila motivační funkci moderních písňových textů ve výuce českého jazyka. „*Vyvolané emoce dokáží motivovat k následné komunikaci a vyjadřování postojů vůči hudební a textové stránce skladby.*“⁶⁶

⁶⁴ Literární přesah je patrný především v textech s revolučním podtextem, u autorů kritizujících společnost a společenské události, u rebelujících autorů. Ve většině těchto případů se však nejedná o komerční hudbu.

⁶⁵ Stašová E. Písně a texty současných českých písničkářů. [online]. [cit. 2016-02-25]. Dostupné z WWW:<<http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-2329>>.

⁶⁶ KOLLÁRIKOVÁ, K.: *Textová stránka populárních písní*. In: *Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce českého jazyka na základní škole*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. Str. 116-119.

Následující kapitoly se věnují písňovým textům zaměřeným na konkrétní témata. Předložené náměty do hodin nebo krátkodobých projektů může učitel zvolit ve výuce dle vlastní iniciativy. Texty jsou uvedeny v širších souvislostech a zmíněné úkoly a práce s nimi jsou jen jednou z několika možností. Každý hudební text je opatřen organizačními formami výuky a výukovými metodami,⁶⁷ dále doporučeným ročníkem vycházející ze znalostí žáků a orientačním časovým rozmezím.

6.1 Hudební texty s válečnou tematickou

Válku lze definovat jako „stav nepřátelství projevující se organizovaným, ozbrojeným bojem mezi dvěma nebo více státy, národy, popř. uvnitř státu mezi společenskými třídami, skupinami apod.“⁶⁸ Válka je politickým nástrojem k prosazení ideologických, náboženských či ekonomických cílů. Války píší historii lidské civilizace od neolitu, starověku až k Římské říši a rozvoji technických možností, taktik a strategií. Ve středověku se vedly velké křížové výpravy, v novověku osidlování nových území. Také vývoj zbraní měl rozhodující vliv na výsledek válek. Pokrok v modernizaci můžeme sledovat u první a druhé světové války, které se odehrály během několika desítek let a měly velký význam v rozvoji letectva a pozemní technologie. V současnosti čelíme jednomu z nejhorších nástrojů, který se může stát lidstvu osudný, jaderné zbrani.

Texty jsou zaměřené na události spojené s moderními dějinami. Dopady událostí jsou řazeny chronologicky taky, jak se v historii udály.

První světová válka

První světová válka, též Velká válka, se uskutečnila v letech 1914-1918. Probíhala v Evropě, Africe a Asii. Jelikož jsme byli součástí Rakouska- Uherska, na jehož následníka trůnu byl vykonán atentát, řada Čechů se vypravila na fronty bojující za monarchii. Válce

⁶⁷ Klasifikace organizačních forem výuky a výukových metod dle KALHOUS, OBST. *Školní didaktika*, 2. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

⁶⁸ Slovník spisovné češtiny. [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledaj=Hledat&heslo=v%C3%A1lka&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>.

se též říká zákopová, využívá statické palebné síly. Velký význam má tato válka pro vznik první Českosloveské republiky.⁶⁹

Literární ohlas na válečnou událost je značný nejen v české literatuře. Žáci se na základní škole seznamují s díly Rommana Rollainda, Henryho Barbusse, Ericha Marii Remarqua, Alexandra Nikolajeviče Tolstého, Ernesta Hemingwaye, Jaroslava Haška, Jaromíra Johna, Josefa Kopty, a dalších. Tito autoři reagují na válku z vlastní zkušenosti, označují se za tzv. ztracenou generaci mladých vojáků bojujících za demokracii, z poezie se uvádí v čítankách básně Antonína Sovy a Karela Tomana.

Bezprostřední reakci na první světovou válku nacházíme v písni Karla Hašlera *Hoši od Zborova* a v české lidové písni *Hercegovina*. Country skupina Šlapeto si v albu *Ručičky nebojte se* z roku 1992 s písni *Válka na Itálii* zavzpomínala na vojáky na jižní frontě.

Přestože se jedná téměř o stoletou historii, začleňují téma první světové války do svých textů i populární hudebníci 21. století. Jedním z příkladů je švédská metalová skupina, která hledá inspiraci ve válečné historii. Na počest českému maršálovi Karlu Janouškovi složili píseň *Far from the Fame*, ve které shrnuli život významné osobnosti českých dějin.

První světová válka v českých písních

Průřezová témata: Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, informační a komunikační technologie, dějepis, výchova k občanství, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: projekt, skupinová a kooperativní výuka

Výukové metody: práce s knihou, názorně demonstrační, deduktivní

⁶⁹ *Velká rodinná encyklopedie světa*. 4. vyd. Praha: Slovart, 2005. ISBN 80-7209-745-8. Str. 350.

Karel Hašler - *Hoši od Zborova* (1928)

Hercegovina - česká lidová píseň

Šlapeto - *Válka na Itálii* (1992)

Texty viz Příloha 1

1. Přečtěte si texty písní a na mapě najděte místa uskutečněných bitev.
2. Pomocí *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost* a *Německo-českého slovníku* vysvětlíte podtržené pojmy.
3. O kom se v písních zpívá? Vysvětlíte pojem legie. Který český spisovatel a autor světově známého románu se tomuto tématu věnuje?
4. Prohlédněte si dobové fotografie při písni *Válka na Itálii* a ve skupině promyslete výhody a nevýhody zákopové války.

Řešení 1: Zborov na Ukrajině, Hercegovina, dnes stát Bosna a Hercegovina, hl. m. Sarajevo, Alpy v Tyrolsku, hranice s Itálií

Řešení 2: luna- bás. měsíc, perutě- bás. ptačí křídlo (duševní hnutí, symbol ochrany), infanterie- zast. voj. pěchota, varta- strážní služba, hlídka, taliánský- italský, šteluňky- z něm. Stellungskrieg- zákopová válka.

Řešení 3: O českých vojácích bojujících v cizí zemi pod Rakousko-Uherskou monarchií. Legie jsou dobrovolnické vojenské jednotky československého zahraničního odboje v první světové válce. Jaroslav Hašek.

Řešení 4: Videoklip dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=ZGjw7yAXH8I>, výhody: obrana, nevýhody: nepohyblivá (statická) válka, několik metrů za týden, ztráty na životech.

Druhá světová válka

Dosud největší zničující střetnutí lidstva v globálním měřítku nabídla druhá světová válka. Probíhala v letech 1939 – 1945. Hlavním aktérem bylo Německo v čele s Adolfem Hitlerem, které přeneslo válku na celou Evropu. Japonsko se snažilo obsadit kolonizované ostrovy v Pacifiku, čímž po útoku na Pearl Harbor vtáhlo do války i Spojené státy americké. Válka skončila v Evropě díky pomoci ze západu od amerických a britských vojáků, z východu

vypomohl Sovětský svaz. Konec války ve světě rozhodly srpnové atomové útoky Spojenců na japonská města Hirošimu a Nagasaki. Celková cena na životech lidí je 50 milionů obětí.⁷⁰

Druhá světová válka byla velice inspirativní pro celou řadu světových i českých autorů. Žáci na základních školách se seznamují s *Deníkem Anny Frankové*, s literárními díly Josepha Hellera, Normana Maillera, existencialisty Jeana-Paula Sartreho, Alberta Camuse, neorealisty Alberta Moravia, britského autorem Georga Orwella. V české literatuře je válka zachycena v básních Františka Halase, Vladimíra Holana, Františka Hrubína, Jana Zahradníčka a prozaických dílech Jana Drdy, či Julia Fučíka.

Pink Floyd – When the tiger broke free (1983)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, dějepis, výchova k občanství, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 20 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: práce s knihou, práce s internetem, deduktivní, dialogické

*It was dark all around.
There was frost in the ground, when the tigers broke free
and no one survived from the Royal Fusiliers Company C.
They were all left behind, most of them dead, the rest of them dying.
And that's how the High Command took my daddy from me.*

Pozn. Royal Fusiliers Company C – královští střelci jednotky C, High Command – vrchní velitelství.

⁷⁰ *Velká rodinná encyklopedie světa*. 4. vyd. Praha: Slovart, 2005. ISBN 80-7209-745-8. Str. 331-333.

1. Píseň *When the tiger broke free* reaguje na osobní vzpomínku člena skupiny Pink Floyd Rogera Waterse. Přeložte následující text a zjistěte, na co se v písni vzpomíná.
2. Co jsou tzv. tygři? S pomocí internetu vyhledejte informace k otázce.
3. Zjistěte, zda máte v rodině pamětníky druhé světové války, a proved'te s nimi rozhovor na téma *Vzpomínky na druhou světovou válku*.

Řešení 1: Když se tygři uvolnili. Všude kolem byla tma, na zemi mráz, když se tygři uvolnili, nikdo nepřežil z Královské střelecké jednotky C. Byli všichni zanecháni, mnoho z nich mrtví, zbytek umírající. A takhle mi vrchní velitelé vzali tatínka.

Řešení 2: Nejslavnější německý tank za druhé světové války.

Válka ve Vietnamu

Po druhé světové válce a bojích o nezávislost se Vietnam rozdělil na Severní a Jižní v roce 1954. Avšak partyzánské jednotky Severního Vietnamu se snažily svrhnout vládu Jižního Vietnamu, začala tak krvavá válka, do které se zapojily Spojené státy americké podporující Jižní Vietnam. První americké jednotky se vylodili v Jižním Vietnamu 1965. Válku však nemohli Spojenci vyhrát a na popud veřejnosti USA začali své jednotky stahovat. V roce 1975 sjednotil zemi Severní Vietnam.⁷¹

Tato válka zasáhla do mnoha životů amerických občanů. Reakce na válku byly vesměs negativní, objevovaly se jak v literatuře, tak v hudbě. Z literatury lze uvést povídky Tima O'briena *Co nosili s sebou*, Daniela Kamase *Válka ve Vietnamu*, či román Alfreda Price a Jeffreyho L. Etthela *Jeden den dlouhé války*. V populární hudbě reagovali na válku interpreti všech žánrů. Nejpopulárnějšími se staly protestsongy Boba Dylana.

Creedence Clearwater Revival - Fortune Son (1969)

Píseň o elitářství v západní společnosti, která kritizuje poměry spojené s válkou ve Vietnamu. Tato píseň byla použita ve filmu *Forest Gump* při příjezdů vojáků do vojenského tábora.

⁷¹ *Velká rodinná encyklopedie světa*. 4. vyd. Praha: Slovart, 2005. ISBN 80-7209-745-8. Str. 348.

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence občanské

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, dějepis, výchova k občanství, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 20 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: práce s knihou, názorně demonstrační, deduktivní

It ain't me, it ain't me, I ain't no senator's son, son

It ain't me, it ain't me, I ain't no fornite one, no

It ain't me, it ain't me, I ain't no millionaire's son, no, no

It ain't me, it ain't me, I ain't no fornite one, no

It ain't me, it ain't me, I ain't no military son, son

It ain't me, it ain't me, I ain't no fornite one, no

Yeah, some folks inherit star-spangled eyes

Ooh, they send you down to war, Lord

And when you ask them, „How much should we give?“

Ooh, they only answer, „More, more, more“

1. Vyhledejte v literatuře příčiny Vietnamské války a z jakého důvodu zde bojovali američtí vojáci.
2. Zhlédněte videoklip k písni *Fortune son* a pokuste se vysvětlit, proč lidé ve Spojených státech protestovali proti této dlouhé válce.

Řešení 1: Podpora Jižního Vietnamu v dosažení demokracie.

Řešení 2: Videoklip dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=CvwQmxLaknc>.

War (1970)

Tato píseň z roku 1970 zasadila text *Masters of War* od Boba Dylana z roku 1963 do tzv. kontrakturní soulové písně. Text této písně zpopularizoval především Edwin Starr a Bruce Springsteen.

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, dějepis, výchova k občanství, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: individualizovaná výuka

Výukové metody: názorně demonstrační, samostatná práce žáků, práce s knihou, deduktivní

*War, huh, good God,
What is it good for
Absolutely nothing*

1. Zhlédněte videoklip Bruce Springsteena s úvodem o válce ve Vietnamu.
2. Přeložte si citát a vypracujte úvahu na toto téma.

Řešení 1: Videoklip dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=mn91L9goKfQ>.

Řešení 2: Válka, dobrý Bože, co je dobré pro ni, absolutně nic.

Bob Dylan - Masters of War (1963)

Text viz Příloha 2

1. Zhlédněte videoklip a poslechněte si píseň *Masters of War* od Boba Dylana.
2. Přeložte si vybrané sloky písně a vlastními slovy vysvětlete, proti čemu/komu je protestsong zaměřen.

Řešení 1: Videoklip dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=exm7FN-t3PY>.

Řešení 2: Píseň protestuje proti velitelům, kteří v bezpečí a blahobytu řídí válku, ve které umírají mladí lidé.

Rolling stones - Sympathy for the Devil (1968)

Píseň Sympathy for the Devil nereaguje přímo a válku ve Vietnamu, ovšem její vznik je datován v roce 1968, proto je její obsah mimo jiné mířen i k této události. Mick Jagger se inspiroval románem *Mistr a Markétka* od sovětského prozaika Michaila Bulgakova.

Průřezová témata: Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k řešení problémů, kompetence občanské

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, dějepis, výchova k občanství, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 15 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: práce s knihou, deduktivní

Text viz Příloha 3

1. Na jaké historické události autor textu naráží?
2. Koho Lucifer rád poznává a ptá se na své jméno?

Řešení 1: Ukřižování Ježíše Krista, vražda carské rodiny v roce 1918 v Jekatěrinburgu, blitzkrieg během druhé světové války, atentát na amerického prezidenta Johna Fitzgeralda Kennedyho v roce 1963.

Řešení 2: Obyčejný člověk ve válce, Lucifer žádá, aby při jejich shledání byl zdvořilý.

Válka v Iráku

Válka o ropná naleziště začala mezi Irákem a Iránem v roce 1979. V roce 1999 OSN nařídila Iráku odzbrojení, avšak ten odepřel vstup inspektorům OSN do země. Druhá válka v zálivu byla ukončena leteckými vojáky USA a Velká Británie v roce 2003 svržením diktátora Saddáma Husajna v Iráku. Sám diktátor a jeho lidé byli ve světě spojováni s teroristickou činností.⁷²

Slávek Janoušek- Zprávy v přímém přenosu (2007)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, výchova k občanství, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 10 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka.

Výukové metody: grafická činnost, samostatná práce žáků

*Z pouštního tábora prý uprchly dvě šelmy,
ve snu se vidím v dešti střel, mohli mě zranit.
Mám zasunutá Marlboro za páskem helmy.
Nedá se nic dělat bohužel, musíme se bránit.
Mají tanky, ropu, děla, musíme se bránit.*

1. Citová osnova čtenáře. Každý verš vybarvěte barvou podle pocitů, které ve vás četba vyvolává.
2. Zamyslete se nad barvami a pocity a zdůvodněte ve dvojici své názory.

⁷² *Velká rodinná encyklopedie světa*. 4. vyd. Praha: Slovart, 2005. ISBN 80-7209-745-8. Str. 352.

Green day - 21 Guns (2009)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, výchova k občanství, hudební výchova, výtvarná výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 45 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: deduktivní, práce s internetem, grafické a výtvarné činnosti

*One, twenty-one guns, lay down your arms,
give up the fight.
One, twenty-one guns, throw up your arms into the sky.
You and I.*

1. Přeložte refrén následující písně a zjistěte, kdo je jejím autorem.
2. Co může symbolizovat číslovka 21?
3. Nakreslete uhlem na čtvrtku papíru výjev vojáka, který se nemůže rozhodnout, zda čelit smrti nebo porazit pýchu, složit zbraně a vzdát se.

Řešení 1: „*Jedna, dvacet jedna zbraní, slož své zbraně, vzdej boj. Jedna, dvacet jedna zbraní, zvedni své paže k nebi. Ty a já.*“ Green day.

Řešení 2: jedna tvoje zbraň proti 21 jejich; salva 21 výstřelů na počet vojákům;⁷³ věk mladých vojáků; všechny názory správné.

⁷³ The Iraq War. [online]. [cit. 2016-01-29]. Dostupné z: <http://dvca-america-at-war-iraq-war.weebly.com/21-guns.html>.

Five Fingers Death Punch

Americká skupina Five Fingers Death Punch popisuje pocit beznaděje z války. Nejen válka, ale i váleční veteráni mají problém začlenit se zpět do společnosti a být jako dřív. Svůj protest proti válce vyjádřili i videoklipem k metalové písni *Wrong side heaven*. Další skladbou této skupiny je *Bad Company*, která i když kritizuje „špatnou společnost“, je na straně vojáka, který má v osudu napsáno zabíjet.

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, výchova k občanství

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 20 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: názorně demonstrační, deduktivní, dialogické, práce s internetem

*Eye for an eye and tooth for a tooth.
Blood for blood. We've all gotta die.
We've all gotta die.*

1. Zhlédněte videoklip k písni *Wrong side of heaven*. O kom celá píseň pojednává? Je konec úspěšné války začátkem lepšího života? Diskutujte ve dvojici.
2. Přeložte sloku z písně *Bad company* a vyhledejte na internetu celý text této písně. Jaký význam má spojení „*We've all gotta die*“ v této skladbě?

Řešení 1: Videoklip dostupný z: https://www.youtube.com/watch?v=o_14Ab5FRwM. Vojenští veteráni bez domova, bez peněz a zaměstnání, bez uznání.

Řešení 2: „*Oko za oko, zub za zub. Krev za krev. Všichni musíme zemřít.*“ Vojáci z povolání přeurčení zabíjet a umírat. Smrt v boji je jejich posláním.

Toby Keith - American Soldier (2003)

V roce 2003 vyšla v albu *Shock'n Y'all* skladba *American Soldier* amerického country zpěváka Tobyho Keitha. Jeho píseň a především videoklip vzbudil velký ohlas. Život vojáků napříč historií se ale nemění. To, co je pro vojáka nejtěžší při odjezdu do boje, je rozloučení s rodinou.

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské

Integrace vzdělávacího oboru: anglický jazyk, informační a komunikační technologie

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 10 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, skupinová práce

Výukové metody: názorně demonstrační, deduktivní

1. Zhlédněte videoklip k písni *American Soldier* a hned poté zapište své pocity na papír. Ve skupině popište spolužákům emoce vyvolané písní a zdůvodněte jejich přítomnost.

Řešení 1: Videoklip dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=DWtMeBR8W-c>.

Alicie Keys - We are here (2014)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence občanské, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, dějepis, výchova k občanství, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: samostatná práce, srovnávací

*Bombs over Baghdad.
Tryna get something we never had.
Let's start with a good dad.
It's so real but it's so sad
and while we burning this incense.
We gonna pray for the innocent,
cause right now it don't make sense
Right now don't make sense.*

*Let's talk about Chitown.
Let's talk about Gaza.
Let's talk about, let's talk about
Israel
cause right now it is real.
Let's talk about, let's talk Nigeria
and the mass hysteria, yeah.
Our souls are brought together
so what we can love each other,
brother.*

1. Jaké další mezinárodní problémy kromě válek sužovaly a sužují dnešní svět?
Vyber si jeden a napiš úvahu na téma *Mezinárodní pomoc ...*
2. Zazpívejte si píseň podle karaoke verze.

Řešení 1: Nemoci, globální otázky, terorismus, vzdělávání, státy Třetího světa.

Řešení 2: Videoklip dostupný z: https://www.youtube.com/watch?v=H38hpcpig9kw&ebc=ANyPxKqrLfzhmFrwrBgRT_05bfVL335iaYbcR3hZuml6OmUIus4d2GO36EkyNEx4Z2p1EFUjhXGnT260fyX1pW0uZLck_7FkAQ.

České texty reagující na události v období po první světové válce po současnost

Jan Werich, Jiří Voskovec - Kat a Blázen (1934)

Průřezová témata: Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence občanské

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, dějepis, výchova k občanství, hudební výchova, výtvarný výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: práce s knihou, deduktivní

*Pohádky vyčichly, zapadnul i král a svět
dospěl dál.*

*Kdepak jsou ty čas, kdy se národ smál a
krize se nebál.*

*Jak se všechno mění, jak ten čas letí,
žijem ve znamení kulturních století.*

*Dnes už lid nepozná, koho se má bát a
komu se smát.*

*Z čista jasna, kde se vzal, pan Nikdo tu se
vzal,*

*křičel, jak si předsevzal: „Já chci vládu!“
Nemluvil a jenom řval, co nedal,*

to sliboval,

ale na svá bedra vzal funkci hromadu.

*Prohlásil se za krále, za blázna, za kata,
takže vznikla situace značně napjatá.*

*A tak z kata a blázna vznikla hodnost
svérázná,*

vylihнул se nový tvor, blázen diktátor.

1. Která historická událost je v písni zmíněna, jestliže víme, že vznikla v roce 1934 jako satirické dílo?
2. Jaké krize se lid bojí?
3. Vysvětlíte pojem diktátor na základě písňového textu.

Řešení 1: Noc dlouhých nožů, Adolf Hitler u moci Třetí říše.

Řešení 2: Velká hospodářská krize spojená s krachem na americké burze. Tato událost podporovala myšlenky fašistického programu.

Řešení 3: Kombinace panovníka/krále, blázna a kata/vraha. Člověk toužící po moci, který sliboval a jen řval.

Zpíváme v pětiletce (1949)

Tyto tzv. agitační písně podporovaly komunistické hnutí, jejich funkcí bylo povzbuzování k vyšším pracovním výkonům a doprovázet politické ceremonie.

Průřezové téma: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, dějepis, výchova k občanství, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 15 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: samostatná práce, deduktivní

Píseň míru

*Dost bylo bídy a hrůz, válko, zhyň!
My máme jinačí vkus, stačí nám bídý miň.
Národy národům všem řádně pustili krev,
teď zase konečně chcem spustit nanovo _____!
Hej mír, ať roste, kvete, košatí se mír, hej mír,
ten básník, sadař, _____, inženýr.
Přejme si míru plnou míru, nebudme v míru nikdy střídmi,
bojme se míru na papíru, jen lidé v míru budou zase lidmi!
Ať žije mír, ať žije mír, ať žije mír!
Zapraská na _____ klas místo pum,
zpívají sirény zas do práce zástupům.
Národy národy zvou, kdo dřív roztančí zem,
každý si notuje svou, notu společnou _____:
Hej mír ...⁷⁴*

1. Doplňte chybějící slova.
2. Zazpívejte si tuto píseň podle vlastní melodie, jaké pocity v tobě vyvolává?
3. Vytvořte pětilístek na téma MÍR.

Řešení 1: zpěv, dělník, poli, všem

Řešení 3: 1 pods. jm., 2 příd. jm., 3 slovesa, větu o 4 slovech a synonymum. Mír, světový, vzácný, sjednat, dodržovat, neválčit, bojme se míru na papíru, klid.

⁷⁴ Moderní dějiny, *Zpíváme v pětiletce*. [online]. [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/zpivame-v-petiletce/>.

Protestsongy v Československu

Vlna protestsongů nastala především po roce 1968. Československá republika patřila po roce 1948 do sovětské mocenské sféry. V roce 1968 začalo Československo v čele s tajemníkem Komunistické strany Alexanderem Dubčekem uskutečňovat samostatnější zahraniční politiku. Reformy však byly potlačeny okupací státu Varšavskou smlouvou v srpnu 1968. Až do Sametové revoluce v roce 1989 Sovětský svaz tvrdě kontroloval počínání v našem státě.⁷⁵

Učebnicové texty Karla Kryla *Bratříčku zavírej vrátka* či *Veličenstvo kat* a *Modlitbu pro Martu* od Marty Kubišové v této práci neuvedu. Zaměřím se na neznámý text Bohdana Mikoláše a Vladimíra Merty. Nelze zapomenout na neoficiální populární hudbu v období po roce 1968, kterou reprezentují skupiny The Plastic People of the Universe, Hells Devils, básník Egon Bondy. Neoficiální se stala také literatura, hlavními představiteli jsou Karel Kryl, Josef Škvorecký, Milan Kundera, Pavel Kohout a další. Tematika komunistického režimu se však nevyhnula ani písním porevolučním. Příkladem může být verš skupiny Lucie v písni Oheň: „*Nechceme se nikdy vracet, tam kde nám bylo mizerně.*“ Protest je možné dohledat také v písni Tomáše Kluse *Malčik* a v písni *Nigda nezabudněm*, kterou sehráli hudebníci současné české scény při kampani voleb roku 2003.

Bohdan Mikolášek - Ticho (1969)

Nejznámější dílo Bohdana Mikoláška reflektuje upálení jeho vrstevníka Jana Palacha v roce 1969 na Václavském náměstí. Tomuto folkovému písničkáři byl nařízen v roce 1972 zákaz veřejného vystupování. S rodinou emigroval do Švýcarska, kde se dodnes věnuje kompozici vážné hudby. Píseň *Ticho* se objevila v dokumentárním filmu režiséra Milana Peera. Film pojednává o smrti a pohřbu Jana Palacha.⁷⁶

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů

⁷⁵ *Velká rodinná encyklopedie světa*. 4. Vydání. Praha: Slovart, 2005. Stran 400. ISBN 80-7209-745-8. Str. 354.

⁷⁶ Ústav pro studium totalitních režimů. [online]. [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/bohdan-mikolasek>.

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, dějepis, výchova k občanství, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 15 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: práce s knihou, deduktivní

*Ticho a lidé proudí ulicí
a málo – málo kdo se smál.
nehybný chodník smekl čepici
a ticho spěchá, spěchá dál.*

*Ticho a lidé proudí ulicí
a každý úsměvu se vzdal.
vždyť ticho je jen čára pŕlící
pak přijde výkřik- přišel už výkřik
a plamen plál.*

*Oheň světlo dým
a krátký život s ním
hořely dlouho a hořet budou dál.
plamen cizích vin
a já dobře vím
jako vy tu zprávu:
zemřel živý člověk
a mrtví zůstali žít.*

1. Jakou událost popisuje protest song Bohdana Mikoláška?
2. Vysvětlete symbol ticha v písni, pokud víme, že se jedná o píseň proti komunistickému režimu.
3. Vysvětlete pojem emigrace a uveďte příklady dalších hudebníků nebo literátů, kteří museli opustit rodnou zemi po roce 1968.

Řešení 1: Upálení Jana Palacha na Václavském náměstí v roce 1969 na protest proti komunistickému režimu.

Řešení 2: Ticho se stalo symbolem lidu. Komunistický režim nakládal s názory velice tvrdě, proto bylo pro občany bezpečnější mlčet.

Řešení 3: Emigrace- vynucený pobyt v cizině, vyhnanství, exil.⁷⁷ Karel Kryl, Jaroslav Hutka, Josef Škvorecký, Milan Kundera, Pavel Kohout a další.

⁷⁷ Slovník spisovného jazyka českého. [online]. [cit. 2016-02-09].

Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=emigrace&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>.

Vladimír Merta - Vzdálené výstřely (2011)

Průřezová témata: Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence občanské

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, informační a komunikační technologie, dějepis, výchova k občanství, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: krátkodobý projekt, skupinová práce

Výukové metody: práce s internetem, deduktivní

*Vzdálené výstřely, vzdálené výstřely do vlastních řad,
pýcha prý stírá pýchu, pýcha prý předchází pád.
Katyně, Gdaňsk, Praha, Tbilisi, Peking, Baku, Berlín, Budapešť,
co jméno, to zlá zpráva a krev z dlažby smyje déšť.*

Kdo cestou k moci vraždil, vraždí a bude vraždit dál.

1. Rozdělte se do skupin a najděte na internetu informace o událostech k uvedeným městům spojené s komunistickým režimem.
2. Vysvětlete verš: „*Jestli se bojíme mluvit potichu, zkusme to tedy mlčet nahlas.*“ Najdete podobnosti s předchozím textem?
3. Docházelo k politickým vraždám i v české historii? Uveďte jména.

Řešení 1: Tbilisi 1907 využití masakru k politické moci, Katyně 1940 vyvraždění polských válečných zajatců, Peking 1989 masakr na náměstí, Gdaňsk 1970 stávka na loděnici a smrt desítek dělníků, ...

Řešení 2: Symbol ticha, strachu z vlastního názoru.

Řešení 3: Milada Horáková, Rudolf Slánský.

Nigda nezabudněm, Tak vás tu máme (2003)

Skupina hudebníků nabádá český národ, aby přišli k volbám a nedopustili návrat komunistické strany k moci. Iniciativa vzešla od umělců ze skupiny Lucie, Chinaski a Pražský výběr jako výzva jít volit. Vyhází z textu Karla Kryla *Tak vás tu máme*.

Průřezová témata: Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence občanské

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, informační a komunikační technologie, dějepis, výchova k občanství, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 10 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: názorně demonstrační, práce s knihou, deduktivní

1. Zhlédněte videoklip k volební kampani.
2. Které osobnosti jsou ve videoklipu vystiženy?

Řešení 1: Videoklip dostupný z: https://www.youtube.com/watch?v=AARr_cfkEGE.

Řešení 2: Gustáv Husák, Vladimír Iljič Lenin, Leonid Iljič Brežněv.

Uprchlická krize

Rok 2015 se jistě zapojí do evropských dějin. Imigranti z muslimských států hledají v Evropě nový život. Krize však přerostla v invazi a Starý kontinent hledá řešení, jak s těmito lidmi naložit.

Reakci a situaci v Evropě popisují hudební interpreti v několika písních, protesty se rychle šíří mezi veřejností.

Mezi prvními s textem reagující na uprchlickou krizi byla v České republice skupina Dymytry. Ve stylu psy-core zveřejnila píseň *Arabia*. Text je spíše věštbou, jelikož je její vznik datován do roku 2006, ještě než se krize natolik zhoršila.

Dymytry - Arabia (2006)

Průřezová témata: Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence občanské, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, informační a komunikační technologie, dějepis, výchova k občanství, zeměpis

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 10 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: práce s knihou, práce s internetem, názorně demonstrační, deduktivní

*Štíří se do světa, že nevěřící psy čeká odvěta.
Dostanem s ostudou, naše země dlouho naše nebudou.
V Paříži nebo v Ostravě budem všichni chodit s hadrem na hlavě.*

*Mně se ale vůbec nelíbí, že mý děti maj nám platit za chyby.
Jestli to teď naše země dovolí, budou chodit zahalený do školy!*

*Koukal jsem na netu, čemu jsme se smáli už je tu.
Pomalu nás vytlačí, víra vládne, rozum na ni nestačí.*

*Odvane nás závan větrů východních,
Kdo jen trochu myslí, tuší, co se chystá.
Zabít jménem víry to prý není hřích,
Vrátí nám, co dělali jsme pro Ježíše Krista.*

1. Jak autor myslel poslední verš „Vrátí nám, co dělali jsme pro Ježíše Krista“?
2. „Hadr“ na hlavě a „zahalení“, jak se správně nazývá oblečení muslimů?
3. Vyhledejte v textu nespisovná slova a výrazy.

Řešení 1: Křižácké výpravy ve středověku, šíření křesťanské víry za pomoci násilí do muslimských a pohanských zemí.

Řešení 2: Hidžáb = clona, závěs na hlavu, dámský oděv abája nebo nesešitý čador, pánský jubbas nebo throbes.

Řešení 3: slovesa v 1. osobě plurálu bez –e, hadr, mý/moje, net.

6.2 Hudební texty s tematikou smrti

Smrt je nedílnou součástí života na Zemi. Dle slovníku je smrt konec, zánik života nějakého tvora, zvláště člověka.⁷⁸ S dalšími definicemi se můžeme setkat v publikaci A. Navrátilové „*zpřetrhání všech reálných vztahů tvořící kontext života člověka*“⁷⁹, interitus-zničení, smrt je přechodem mezi dvěma světy. Také pohled tibetského buddhismu dokládá smrt jako „*okamžik pravdy, stojíme tváří tvář sobě samému*“, čili rekapitulujeme svůj pozemský život⁸⁰. V této kultuře je smrt označována jako přechod stavu umírání do stavu zapomenutí, dochází k zářnosti bytí (jasné světlo), které se odprošťuje od temnoty a dostává se mu osvobození. Nastává znovuzrození, tzv. reinkarnace, což je terminální i iniciální stav zářnosti bytí.⁸¹

Takový koloběh duše však neplatí u západní civilizace. Představy o smrti nacházíme v lidových tradicích z dob pohanských a následně křesťanských. Duše je stejně jako hmotné tělo součástí člověka, tvoří jeho kvality, je pojátkem s věčností, je životodárná síla a je nositelkou posmrtného života.⁸² Smrtí dochází k rozchodu těla a duše. Křesťanské tradice pohlížejí na duši jako na hmotu, která by se měla odebrat do věčnosti v ráji, nebo přijmout trest v pekle.⁸³

Pohled na smrt se v historii měnil společně s kulturou. Pokračování života po smrti tvoří obsah veškerých náboženství.⁸⁴ Této teorii věřili lidé až do éry vědeckého pokroku. Největší zájem projevovali lidé v 17. století. Hledali příčiny smrti na mrtvých tělech. Dnes však není předmětem vědy- lékařství smrt, ovšem nemoc. Smrt je pojímána jako jedno

⁷⁸ Slovník spisovného jazyka českého [online]. [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=smrt&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>.

⁷⁹ NAVRÁTILOVÁ, A. *Narození a smrt v české lidové kultuře*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2004. ISBN 80-7021-397-3. Str. 143.

⁸⁰ SOGJAL-RIMPOČHE. *Tibetská kniha o životě a smrti*. 2. vyd. Praha: Argo, 2005. ISBN 80-7203-661-0. Str. 293.

⁸¹ Tamtéž str. 294 - 334.

⁸² NAVRÁTILOVÁ, A. *Narození a smrt v české lidové kultuře*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2004. ISBN 80-7021-397-3. Str. 145.

⁸³ Tamtéž str. 156.

⁸⁴ ARIÈS, P. *Dějiny smrti I*. 1. vyd. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-286-0. Str. 127.

z východisek procesu léčení.⁸⁵ Zajímavý pohled na smrt měli Egypťané. Věřili, že život z těla vyprchá až tehdy, přestanou-li působit balzamovací látky a tělo se nepromění v suchou kostru.

Z lékařského hlediska *existuje smrt mozková, biologická a buněčná*.⁸⁶ Lékař nezastaví smrt, spíše prodlouží umírání. S touto skutečností se pohled na smrt převrátil oproti středověku. Smrt je brána jako něco nehezkého, něco, za co by se měl člověk stydět.

Ukončení života však může nastat i jinými způsoby, než přirozenou smrtí. Jedním ze způsobů je vražda, trestný čin, při kterém dojde k usmrcení živého člověka. Také dobrovolné ukončení života, sebevražda, záměrné usmrcení sama sebe. Vychází většinou z tíživé životní situace spojené se ztrátou smyslu života.⁸⁷

Smrt, jakožto proces doprovázející lidstvo, se promítá v literatuře od počátku písemnictví.⁸⁸ V *Eposu o Gilgamešovi* hraje umírání a smrt podstatnou, ba stěžejní, část příběhu, *Texty pyramid*, *Texty rakví* a *Knihy mrtvých* pomáhají dostat duši nebožtíka do zasnění, čili říše mrtvých. Podobné jsou i *Tibetské knihy mrtvých*, které radí duším, jak správně projít stavem umírání a znovuzrození. Další díla spojená s prvním písemnictvím a literaturou jsou starořecký hrdinský epos Homéra *Ilias a Odysea* a touha pomstít smrt, základní kniha judaismu *Tóra – pět knih Mojžíšových*, na níž navazuje Bible *Starým zákonem* „*Smrti, tobě nechť vítězství patří!*“. Další svatou knihou je korán, který obsahuje učení islámu. Literatura středověku také nabízí díla spojená se smrtí: Dante Alighieri *Božská komedie*, rytířský epos *Tristan a Isolda* a smrt spojená s nešťastnou láskou, renesance Giovanni Boccaccio *Dekameron* popisující mor ve Florencii, avšak se smrtí se setkáváme i v jednotlivých povídkách. Dále Francesco Petrarca a *Triumf smrti*. William Shakespeare vkládal smrt téměř do svých děl, především tragédií, ovšem nejvrcholněji je motiv pojat v dramatu *Hamlet a Romeo a Julie*. Francois Villon a balada *Rondeau*.

V době osvícenství nacházíme motivy smrti v bajkách Jeana de La Fontaina *Smrt a dřevorubec*, *Rolník a jeho děti*, Johann Wolfgang Goethe a jeho *Faust*.

⁸⁵ ARIÈS, P. *Dějiny smrti II*. 1. vyd. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-293-3. Str. 77- 78.

⁸⁶ Tamtéž str 346.

⁸⁷ SÍGL, M. *Co víme o smti*. 1. vyd. Praha: Epoque, 2006. ISBN 80-87027-11-6. Str. 315.

⁸⁸ Tamtéž str. 34-171.

19. st Victor Hugo *Bídníci*, Edgar Allan Poe *Havran*, Emily Brontëová *Na Větrné hůrce*, Charles Baoude laire *Zdechlina* ve sbírce *Květy zla*, Gustav Falubert *Paní Bovaryová*, Oscar Wilde *Obraz Doryana Graye a obraz jako zrcadlo duše*.

20. století. Erich Maria Rilke, téměř všechny jeho básně, Franz Kafka *Zámek*, Albert Camus *Cizinec*, Erich Maria Remarque *Vítězný oblouk*, Robert Merle *Smrt je mým řemeslem*, Jerome David Salinger *Kdo chytá v žitě* s motivem sebevraždy.

Motiv smrti nacházíme ve velmi zpopularizovaných dílech jako John Ronald Reuel Tolkien *Pán prstenů*, 9 mužů, každý je k smrti odsouzen, a *Harry Potter* Joanne K. Rowlingové, který se nakonec smíří se smrtí a dobrovolně ji podstoupí pro záchranu čarodějnického světa.

Z českých děl je nutné vyzdvihnout Jana ze Žatce a jeho *Oráče z Čech*, *Tkadlečka* a *Spor duše s tělem*. Komenského *Labyrint světa a ráj srdce*. Dále balady Karla Jaromíra Erbena v *Kytici*, smrt babičky v románu Boženy Němcové, která svůj život přirovnala k jabloni, ovšem na sklonku babiččina života usychá, stejně jako babička umírá, Karel Hynek Mácha a jeho báseň *Máj*. Drama bratří Mrštíků *Maryša*. Dalšími díly jsou existencionální zamyšlení v *Kulhavém poutníkovi* Josefa Čapka, většina titulů Karla Čapka, dále Vítězslav Nezval a veršované drama *Manon Lescaut*, Jaroslav Seifert *Morový sloup*, Květa Legátová *Želary* či Michal Viewegh a *Výchova dívek v Čechách* poukazující na sebevraždu mladé ženy.

Nelze opomenout ani význam smrti v pohádkách. Postava Smrti stojící s kosou u hlavy nebo nohou umírajícího symbolizuje jeho osud.

Tematika smrti je vhodná pro vyšší ročníky základních škol, především kvůli utváření postojů z životních zkušeností. Smrt je mladým lidem vlivem médií a počítačových her velice blízká, proto je nutné pracovat s tímto pojmem na určité úrovni. Úkoly spjaté se smrtí působí na emoce žáka a je vhodné korigovat diskuze na toto téma.

Motiv umírání

Led Zeppelin - Stairway to heaven (1971)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, hudební výchova, výtvarná výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: samostatná práce, grafické a výtvarné činnosti, deduktivní

*There's a lady who's sure
all that glitters is gold.
And she's buying a stairway to heaven.
When she gets there she knows,
if the stores are all closed.
With a word she can get
what she came for.
Ooh, and she's buying stairway to heaven.*

*There's a sign on the wall,
but she wants to be sure.
Cause you know,
sometimes words have two meanings.
In a tree by the brook,
there's a songbird who sings,
Sometimes all of our thoughts are
misgiven.
Ooh, it makes me wonder.*

There's a feeling I get when I look to the west and my spirit is crying for leaving.

1. Lze si vykoupit cestu do nebe?
2. Přiřaďte k dívce 5 přídavných jmen.
3. Nakreslete schody podle melodie hudby. Schodiště otvírá i uzavírá píseň, symbol cesty, kterou si můžete zvolit.
4. Co symbolizuje západ v posledních verších?

Řešení 1: Vykoupení hříchů zlatem, chamtivost je spíše lístkem do pekla.

Řešení 2: Chamtivá, rozmazlená, ctižádnostivá, bohatá, panovačná, majetnická, cynická.

Řešení 3: Píseň má tři části. 1. Akustická kytara a flétna, 2. Elektrická kytara a vokály, 3. + bicí, vyvrcholení písně slokou, závěr s úvodními slovy.

Řešení 4: Umírání.

AC/DC - Highway to hell (1979)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 10 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: názorně demonstrační, deduktivní, srovnávací

*Living easy, living free
Season ticket on a one/way ride
Asking nothing, leave me be
Taking everything in my stride
Don't need reason, don't need rhyme
Ain't nothing I would rather do
Going down, party time
My friends are gonna be there too*

*No stop signs, speed limit
Nobody's gonna slow me down
Like a wheel, gonna spin it
Nobody's gonna mess me round
Hey Satan, payed my dues
Playin' in rockin' band
Hey Momma, look at me
I'm on my way to the promised land*

I'm on the highway to hell

1. „Dálnice do pekla“ je přezdívka pro Canning Highway v Austrálii. Najděte ji na mapě a zdůvodni, proč dostala právě tuto přezdívku.
2. Zamyslete se na „Dálnici do pekla“ a nad „Schody do nebe“. Kterou cestu byste si vybrali a proč?

Řešení 1: Sucho a teplo- klima. Začíná ve městě Fremantle (rodiště Bonna Scotta) a pokračuje kolem baru Raffles, kde se s přáteli scházeli (viz text). Příčinou častých nehod je nedodržování rychlostních limitů, které vedou často k úmrtí.

Frank Sinatra - I'm gonna live until I die (1955)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: projekt, skupinová práce

Výukové metody: práce s internetem, názorně demonstrační, deduktivní, srovnávací

*I'm gonna live till I die
I'm gonna laugh stead of
cry
I'm gonna take the town
turn it upside down
I'm gonna live, live, live
until I die.*

*Those blues I lay low,
I'll make them stay low
They never trail over my
head
I'll be a devil till I'm an
angel,
but until then Hallelujah.*

*Gonna dance gonna fly
I'll take my change riding
high.
Before my numbers up
I'm gonna fill my cup
I'm gonna live, live, live
until I die.*

Frank Sinatra - My way (1969)

Tuto píseň napsal Paul Anka pro Franka Sinatru v roce 1969. Anka vycházel z melodie francouzské písně *Comme d'habitude* od Clauda Francoise. Tato píseň patří k nejvíce interpretovaným a nejhranějším písním vůbec.

Text viz Příloha 4

1. Utvořte 8 skupin a rozdělte si text po slokách. Interpretujte třídě váš překlad.
2. Zamyslete se a uveďte, čeho byste v životě chtěli dosáhnout a nelitovat. Můžete vycházet z textu písně.
3. Pomocí internetu vyhledejte covery písně *My way* od Paula Anky. Která verze a od kterého interpreta se vám líbí nejvíce a proč?

Řešení 3: Bon Jovi, Enrique Iglesias, Elvis Presley, Sex Pistols, Chris Mann, Samantha Jones, Shane MacGowan, Herman Brood, David Bowie, Robbie Williams, Aretha Franklin, Nina Simone, Sven Donau, Mocca, Christopher Lee, Karel Gott, Hana Hegerová.

Rolling Stones - Dancing with Mr. D (1973)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, hudební výchova, výtvarná výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: samostatná práce, deduktivní, grafické a výtvarné činnosti

Text viz Příloha 5

1. Kdo je podle vás Mr. D? Svá tvrzení doložte informacemi z textu písně.
2. Nakreslete ilustraci k písni *Tanec s p. D.*

Řešení 1: Pan Smrt- otázky ohledně smrti, jak zemřít (otrávit se, uštknutí hadem, alkohol, skok ze střechy), Pan /paní Ďábel – prohnalost a touha, uhlí, oheň a síra.

Queen - The Show must go on (1991)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, hudební výchova

Ročník: 9.

Časové rozmezí: 20 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: samostatná práce, názorně demonstrační, deduktivní, srovnávací

Text viz Příloha 6

1. Najdete rozdíl s písní *Fade to black* od Metallicity?
2. Přeložte si text a poté zhlédněte videoklip. Jaký byl asi život Freddieho Mercuryho?
3. Interpretujte zvýrazněnou sloku.

Řešení 1: Taktéž stav před smrtí, ale ta životní show musí pokračovat, i když my už tady nebudeme. Žít naplno, stejně jako Frank Sinatra.

Řešení 2: Videoklip dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=AHWLVxg8MxA>.

Jeho život byl jedna velká show pro lidi, život plný masek, užívání si slávy. Slávu si užíval tak moc, že ho nakonec zabila.

Řešení 3: Barvy a motýli, nesmrtelné pohádky. Mercury se přirovnává k barevným motýlům, kteří jsou v pohádkách nesmrtelní.

Metallica - Fade to black (1984)

Zajímavostí u této písně je, že byla napsána Jamesem Hetfieldem po odcizení techniky v roce 1984. Frontman skupiny Metallica měl ke svému prvnímu zesilovači sentimentální vztah. Vznikla tak první balada *Fade to black*. Při kytarových sólech pomáhá hráčům myslet na depresivní věci.

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, hudební výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 10 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: práce s knihou, deduktivní

Life, it seems, will fade away. Drifting further every day. Getting lost within myself, nothing matters, no one else.

I have lost the will to live, simply nothing more to give. There is nothing more for me, need the end to set me free.

Things not, what they used to be, missing one inside of me. Deathly lost, this can't be real. Cannot stand this hell I feel.

Emptiness is filling me, to the point of agony. Growing darkness taking dawn, I was me, but now he's gone.

No one but me can save myself, but it's too late. Now I can't think, thing why I should even try.

Yesterday seems as though it never existed. Death greets me warm, now I will just say goodbye.

1. Pomocí slovníku vysvětlíte pojem agónie.
2. Popište agónii na základě textu a melodie písně.

Řešení 1: Stav před smrtí, ochromení. Smrtný, ale klidný zápas, chorobné bezvědomí; umírání.⁸⁹

Řešení 2: Pocit beznaděje, prázdnoty, bezcennosti, nicoty, temnoty, rozporu, rezignace, konce života. Na záchranu života je pozdě.

Daniel Landa – Malá díra v hlavě (2002)

Průřezová témata: Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, přírodopis, hudební výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 20 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: samostatná práce, deduktivní, práce s knihou

Text v Příloze 7

1. Jaký typ verše se v písni objevuje? Najděte metaforu a personifikaci v textu písně.
2. Vyhledejte synonyma slovesa JÍT v textu písně. Vyjmenujete další?
3. Co předcházelo situaci v lese? Napište krátké detektivní vyprávění.
4. Jaké rostliny mohl umírající v lese najít?

Řešení 1: AABB sdružený, metafora: mohl bych si tělo jako boty zout a říct že už mám dost; personifikace: hvězda na mě volá.

Řešení 2: vzdalovat se, vrávorat, klopýtat, nehnout se, mizet, vstát, šlapat, jet, jít, kráčet, doklopýtat.

Řešení 3: Někdo ho střelil do hlavy, viz verš: nemám to rád, když se do mě střílí.

Řešení 4: Stromy listnaté a jehličnaté, mechorosty, kaprad'orosty, byliny (sněženka, bledule, vraní oko, violka, konvalinka, čemeřice, orsej, pomněnka, rulík, sasanka, devětsil, dymnivka, jahodník), keře (bez, brusnice borůvka, břečťan, ostružník), houby.

⁸⁹ Slovník spisovného jazyka českého. [online]. [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=ag%C3%B3nie&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>.

Pink Floyd - Great gig in the sky (1973)

Melancholický citát k písni *Velký koncert v nebi*. Píseň vyšla v albu progresivního rocku v roce 1973. Je to úvaha o strachu či vysvobození smrtí?

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, hudební výchova, výtvarná výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 15 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: samostatná práce, dialogické, grafické a výtvarní činnosti, názorně demonstrační, deduktivní

*And I am now frightened of dying
Any time will do, I don't mind
Why should I be frightened of dying.
There's no reason for it
You've gotta go sometime.
I never said I was frightened of dying.*

1. Při poslechu instrumentální písně (live z koncertu) se zamyslete nad úvodními slovy skladby. Popište své pocity. Je smrt vykoupení a odchod na lepší místo nebo konec všeho?
2. Při poslechu skladby abstrakcí vyjádřete své pocity na papír. Použijte barvy nebo uhel. Ve dvojici své dílo okomentujte.

Bob Dylan - Knockin' on heaven's door (1973)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, hudební výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 15 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, krátkodobý projekt

Výukové metody: práce s internetem, názorně demonstrační

*Mama take this badge from me, I can't use it anymore
It's getting dark too dark to see, feels like I'm knockin' on heaven's door.*

*Mama put my guns into the ground, i can't shot them anymore.
That cold black cloud is comin' down, feels like I'm knockin' on heaven's door.*

Petr Kalandra - Nebeská brána (1993)

*Tak mámo, sundej kytku z kabátu, za chvíli mi bude k ničemu.
Můj kabát a kudlu vem pro tátu, já už stojím před bránou s klíčem*

Cejtím, že zaklepu na nebeskou bránu.

*Tak mámo zahrad moje pistole, ať z nich už nikdy nikdo nemůže střílet.
Ještě se sejdem za sto let, až se vydáš na poslední výlet.*

*Neberu s sebou milý tváře, žijte si tu, co se do vás vejde.
Až popíšem všechny díáře, všichni se tam za tou bránou sejdem.
Všichni jednou zaklepem na nebeskou bránu.*

1. Jednu z nejslavnějších písní si propůjčila řada umělců. Najděte na internetu alespoň 4 interprety, kteří vzdali hold Bobu Dylanovi a nazpívali jeho píseň.
2. Jaký typ verše se v písni vyskytuje? Kdo je umírající osoba?
3. Zazpívejte si obě uvedené verze.

Řešení 1: Eric Clapton, Gun's and roses, Avril Lavigne, U2, Leningrad Cowboys a Alexandrovci, The sisters of mercy, Dolly Parton, Bruce Springsteen, Bon Jovi, Neil Young, Aretha Franklin a další.

Řešení 2: ABAB střídavý. Šerif, píseň k filmu Pat Garret a Billy the Kid.

UDG – Hvězdář (2004)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, výchova ke zdraví, hudební výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt

Výukové metody: názorně demonstrační, deduktivní

Ztrácíš se před očima, rosteš jen ve vlastním stínu.

Každá další vina, odkrývá moji vinu.

Ve vinu dávno nic nehledám, nehledám.

Jak luna mizíš nocí, v bělostných šatech pro nemocné.

Prosit je zvláštní pocit, jen, ať je den, noc ne.

Na chodbách v bludných kruzích zářivka dohasíná a já ti do infuzí chci přilít trochu vína.

Na nebi jinejch sluncí, jak se tam asi cítíš, s nebeskou interpunkcí, jiným tulákům svítíš.

Obzor než klesne níž, je ráno a ty spíš. Od vlků odraná hvězdáře Jordána.

1. Přečtete si text písně a promyslete si, o čem skupina UDG zpívá. Poté zhlédněte videoklip a ověřte, zda byla vaše myšlenka správná.
2. Proč byla mladá dívka v nemocnici?
3. Znáte nějaké poruchy příjmu potravy? Jak se zachovat v případě zjištění, že někdo v mém okolí trpí touto nemocí?

Řešení 1: Videoklip dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=Or8ZMqfaFak>.

Řešení 2: Porucha příjmu potravy, doloženo ve videu, nechuť k jídlu, kontrola váhy a postavy.

Řešení 3: Mentální anorexie, bulimie. Vyhledat odbornou pomoc, dovést nemocného k praktickému lékaři, příp. psychiatrovi.

Bruce Springsteen - The Last carnival (2009)

Píseň byla napsána na počest úmrtí Springsteenova kamaráda a muzikanta Daniela Frederica. Metaforicky na něj vzpomíná, jaké spolu prožili časy.

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, hudební výchova.

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, individualizovaná výuka

Výukové metody: samostatná práce

Text viz Příloha 8

1. Vyhledejte v písni metafory a podle vlastního názoru vysvětlete jejich význam.
2. Máte nejlepšího přítele? Vypravujte váš společný zážitek.

Řešení 1: Cirkus- zábavný svět, odjíždějící vlak – smrt, kamarád sám, nemá s kým prožívat život. Západ slunce- smrt, měsíc- zářící oči kamaráda, svítání – bolest odešla s nocí, opět se cítí dobře, hvězdy – mrtví na nás shlížejí z nebe, se stmíváním opět vzpomínky na kamaráda.

Vražda v písňových textech

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, dějepis, výchova k občanství, zeměpis, hudební výchova, výtvarná výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 45 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, individualizovaná výuka

Výukové metody: samostatná práce

1. Zapojte fantazii a pokuste se vytvořit detektivní povídku se zápletkou. Využijte jednu z nabízejících písní jako podklad pro vaši práci.

Texty viz Příloha 9

Bob Marley - *I shot the sheriff*

Kylie Minoque a Nick Cave - *Where the wild roses grow*

Pearl Jam - *Last Kiss*

Sebevražda v písňových textech

Elton John - I think I'm gonna kill myself (1972)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, hudební výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: deduktivní, srovnávací, dialogické, samostatná práce

I'm getting bored being part of mankind.

There's not a lot of to do no more, this race is waste of time.

Think I'm gonna kill myself, cause a little suicide.

Stick around for a couple of days, what a scandal if I died.

Yeah I'm gonna kill myself, get a little headline news.

I'd like to see what the papers say on the state of teenage blues.

1. Přeložte anglický text a zapište své pocity na papír. Poté si poslechněte nahrávku písně a opět zaznamenejte své pocity. Je v nich rozdíl? Komentujte se spolužákem.
2. Jaký důvod vede autora písně k sebevraždě?

Řešení 1: Melancholický text o sebevraždě, veselá melodie s klavírním doprovodem s pomalými mezihrami.

Videoklip dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=82wU5NfRfr4>.

Řešení 2: Znuděný životem, život je ztráta času, chce vidět své jméno v novinách jako titulek skandálu.

Smashing Pumpkins - Today (1993)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, hudební výchova.

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 20 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: práce s knihou, deduktivní, srovnávací, názorně demonstrační

*Today is the greatest day I've ever know
Can't live for tomorrow,
tomorrows much too long
I burn my eyes out before I get out.*

*Pink ribbon scars that never forget
I've tried so hard to cleanse these regrets
My angel wings were bruised
and restrained my belly stings.*

*I wanted more than life could ever grant
Bored by the chore of saving face*

*Today is the greatest day that
I have ever known
I want you to turn you on,
I want to turn you round.*

1. Autor písně při její tvorbě podléhal silné depresi. Ve slovníku najdete synonyma ke slovu deprese.
2. Co vše může symbolizovat anděl? V jaké české písni se setkáváme s poraněnými křídly anděla? Společně si píseň zazpívejte.

Řešení 1: sklíčenost, skleslost, stísněnost, pocit smutku, ochablost, úzkost, strach, méněcennost.

Řešení 2: symbol: bílá barva, ochrana, duchovno, křídlo a peří - lehkost, vzduch, holubice-mír, léčivá síla, posel, Vánoce. Anděl od Karla Kryla.

Nirvana – I hate myself and want to die (1993)

Píseň byla vydaná na albu v roce 1993, tedy před Cobainovou smrtí. Název písně mělo nést i celé album, ovšem v konečné fázi se skupina shodla na *In Utero*. Od prvních veršů lze předpokládat, že je píseň reflexí na Kurtovu závislost na heroinu.

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, dějepis, výchova k občanství, zeměpis, hudební výchova, výtvarná výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 15 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka

Výukové metody: práce s knihou, práce s internetem, deduktivní

*Runny nose and runny yolk, even if you have a cold still
You can cough on me again, I still haven't had my fulfill.
In the someday, what's that sound?
Broken heart and broken bones thing of how a castrated horse feels.
One more quirky cliché'd phrase, you're the one I wanna refill.*

1. Píseň je reakcí na závislost na drogách. Na jakou drogu autor písně naráží?
2. Vysvětlete pomocí slovníku pojem halucinace. Najděte příznaky halucinace v textu.

Řešení 1: Heroin – žlutý v tekuté formě.

Řešení 2: Smyslový vjem osoby chorobně dráždivé, vznikají bez zevních podnětů činidel, pokládány osobou za skutečný.⁹⁰

⁹⁰ Slovník spisovného jazyka českého [online]. [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledaj=Hledat&heslo=halucinace&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>.

Symboly věčného odpočinku

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt

Výukové metody: srovnávací, samostatná práce žáků

Warren Zevon - *Keep me in Your heart* – lokomotiva, srdce milované osoby

Eric Clapton - *Tears in heaven* – nebe

Black Label Society - *In this river* – řeka

Vince Gill - *Go rest high on that mountain* – hora

Norman Greenbaum – *Spirit in the sky* – duch

Arakain- *Černý koně* – černý kůň, tma a duha

Aneta Langerová- *Voda živá* – voda

NOID – *Na křídlech vrány* – sebevražda, černá vrána a anděl smrti

Inspirací pro tvorbu může být i sloka Paula McCartneyho z písně *The end of the end* (2007).

*At the end of the end, it's the start of a journey to a much better place.
And this wasn't bad, so a much better place would have to be special.
No need to be sad*

1. Napište úvahu o symbolech věčného odpočinku. Vyberte si jeden, nebo porovnejte více.
2. Je ve vašem srdci, či na místě věčného odpočinku někdo, s kým byste se chtěli setkat? Např. rodinný příslušník, domácí mazlíček, idol.

Vzpomínky na zesnulé osobnosti

Průřezová témata: Mediální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, hudební výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 45 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt

Výukové metody: práce s knihou, práce s internetem, srovnávací, názorně demonstrační, deduktivní, samostatná práce žáků, monologické

Paul McCartney - *Here Today*

Elton John - *Candle in the wind*

Alannah Myles - *Black Velvet*

Texty vit příloha 10

1. Najděte v literatuře a na internetu informace o slavných osobnostech uvedených v následujících textech.
2. Napište příběh slavných osobností a prezentujte ho spolužákům. Vzpomínky na jejich život doložte verši v písních.

Oasis – Live forever (1994)

Skladba vznikla v kontrastu s písní skupiny Nirvana *I hate myself and want to die*. Vyšla několik měsíců po smrti Kurta Cobaina.

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 8. - 9.

Časové rozmezí: 15 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt

Výukové metody: práce s knihou, názorně demonstrační, deduktivní, monologické

*Maybe I don't really wanna know,
how your garden grows
cos I just wanna fly
Lately did you ever feel the pain
in the morning rain
as it soaks you to the bone.*

*Maybe I just wanna fly,
Wanna live, I don't wanna die,
Maybe I just wanna breathe,
Maybe you're the same as me
We see things they'll never see
You and I gonna live forever.*

1. Jsou na planetě Zemi místa, která byste chtěli vidět? Ukažte na mapě.
2. Žít věčně nelze, avšak východní kultura věří v reinkarnaci. Vysvětlete tento pojem.

Třemi větami oznamte spolužákům, v co a proč by se měla vaše duše reinkarnovat.

Řešení 2: reinkarnace- opětné vtělení, převtělení.

6.3 Hudební texty s environmentální tematikou

Environmentální témata v sobě zahrnují procesy a vztahy týkající se životního prostředí. Jedná se především o přírodní a kulturní bohatství v souvislosti k člověku. Vztah člověka a přírody je pro lidskou existenci důležitý od samého počátku, je chápán jako přirozený způsob života a obživy.⁹¹ Ovšem s rozvojem civilizace se potřeby člověka mění a tím narušují rovnováhu přírodních sil. Člověk svým působením vyvolává změny v životním prostředí, které nelze vrátit do normálu. Problémy souvisí především s urbanizací a industrializací.⁹²

Člověk započal nerovnováhu v období novověku a s objevy nových světů. Avšak největší krize nastala v 60. letech 20. století s nástupem globálního oteplování. Byl celosvětově zaveden koncept trvale udržitelného rozvoje. Koncept nápravy společnosti a šíření mezi veřejností je předmětem environmentální vědy. S kurikulem RVP ZV vzniklo v České republice vzdělávání a výchova v kontextu globálních problémů lidstva, které zajišťuje průřezové téma Environmentální výchova. V rámci povinné školní docházky se žáci vzdělávají podle klíčových slov: výchova ke vztahu k přírodě, k ochraně přírody, k čistému prostředí, k péči o životní prostředí, pro trvale udržitelný rozvoj, „*mysli globálně, jednej lokálně*“⁹³

Základními cíli environmentálního vzdělávání jsou: vysvětlování životní prostředí v jeho dimenzích, podpora schopnosti myslet v komplexních souvislostech a rozvíjet strategie řešení problémových situací, příprava žáků na účast v politickém životě, uvědomování si individuálních a kulturních norem.⁹⁴

Zachovat udržitelný rozvoj je úkol, který lidstvo musí chtít uskutečnit, aby nedošlo ke zničení planety. Podpora je i ze stran muzikantů a interpretů v různých žánrech.

⁹¹ HORKÁ, H. *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3750-4. Str. 11.

⁹² Tamtéž str. 11.

⁹³ Tamtéž str. 13-14.

⁹⁴ Tamtéž str. 27.

Dave Matthews Band - One sweet world (1993)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, přírodopis, zeměpis, hudební výchova, výtvarná výchova

Ročník: 6., 8.

Časové rozmezí: 45 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt

Výukové metody: práce s knihou, názorně demonstrační, deduktivní, samostatná práce s knihou, grafické a výtvarné činnosti

*If green should slip to grey, but our hearts still bloody be.
And if all mountains crumble away and the river dry.
Would it stop the stepping feet.*

1. Přeložte text a interpretujte sloku.
2. Utvořte koláž na téma *Sladký svět*. Vyberte místa a věci, které máte na planetě Zemi rádi.

Řešení 1: „*Jestliže zelená by měla poklesnout v šedou, ale naše srdce budou stále krvavé, a jestliže všechny hory se rozpadnou a řeka vyschne. Měly by to zastavit krácející nohy. Člověk by si měl zachránit přírodu, dokud je ještě čas a tráva je zelená, hory jsou celé a v řekách je voda.*“

Bob Dylan - License to kill (1983)

Průřezová témata: Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, přírodopis, zeměpis

Ročník: 6., 8.

Časové rozmezí: 10 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt

Výukové metody: práce s knihou, deduktivní

Man thinks 'cause he rules the earth, he can do with it as he please.

And if things don't change soon, he will.

Oh, man has invented his doom, first step was touching the moon.

1. Člověk může „zapříčinit svou zkázu“. Vyjmenujte globální problémy Země.

Řešení 1: Znečištění atmosféry, změna klimatu, ohrožení hydrosféry, degradace půdy a desertifikace, ohrožení lesů, snižování biodiverzity, migrace a urbanizace, kontrast bohatství a chudoby, nedostupnost vody, nemoci.

John Walsh - Song for a dying planet (1992)

Průřezová témata: Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, přírodopis, zeměpis

Ročník: 8.

Časové rozmezí: 15 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, skupinová práce, projekt

Výukové metody: deduktivní, dialogické

Is anyone there? Does anybody listen or care anymore?

We are living on a dying planet, we're killing everything that's alive.

And anymore who tries to deny it. Wears a tie and gets paid to lie.

1. Koho John Walsh obviňuje z důvodu umírání planety? Kdo jsou tito lidé a proč je pro ně přednější lhát, než zachránit planetu?
2. Diskutujte ve trojici nad problémy, které velké společnosti a průmysl podporují.

Řešení 1: Majitelé velkých korporací, je pro ně důležitější obchod a zisk než stav a ochrana přírody.

Michael Jackson - Earth song (1995)

Průřezová témata: Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, přírodopis, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 8.

Časové rozmezí: 45 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt

Výukové metody: práce s knihou, názorně demonstrační, deduktivní, samostatná práce žáků, kritické myšlení, srovnávací

Text viz Příloha 11

1. Přeložte jednu z nejslavnějších písní Michaela Jacksona a poté zhlédněte videoklip.
2. Na co píseň a klip poukazuje?
3. Aplikujte metodu INSERT na text písně a své poznatky porovnejte se spolužáky.
4. Jaký je význam pralesů na planetě Zemi, proč jsou pro život tak důležité?

Řešení 1: videoklip dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=XAi3VTSdTxU>.

Řešení 2: Člověk ničí přírodu svou činností, ohrožuje živočichy a rostliny. Nelze to vzít zpět.

Řešení 4: Prales tzv. plíce Země, největší zdroj kyslíku, kolébka života – vlhko a teplo, rychlá evoluce, mnoho druhů organismů.

Queen - Is this the world we created? (1984)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, přírodopis, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 8.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt, individualizovaná výuka

Výukové metody: práce s internetem, názorně demonstrační, deduktivní, samostatná práce žáků

Text viz Příloha 12

1. Na jaký globální problém poukazuje následující text skupiny Queen?
2. Vyhledejte pomocí internetu organizace, které podporují rozvojové země.
3. Zhlédněte videoklip, napište pojednání o *Kráse přírody*.

Řešení 1: Kontrast bohatství a chudoby, země Třetího světa.

Řešení 2: OSN, Unicef, Agenda 21, WHO, Rozvojovka, FoRS, Česko proti chudobě.

Řešení 3: Videoklip dostupný z: https://www.youtube.com/watch?v=v0XpW_Bo3bY.

Marvin Gaye - Mercy, Mercy me (1971)

Průřezová témata: Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, přírodopis, zeměpis

Ročník: 8.

Časové rozmezí: 15 minut

Organizační formy výuky: projekt, skupinová a kooperativní výuka

Výukové metody: práce s internetem, deduktivní, srovnávací, dialogické

Mercy, mercy me, things ain't what they used to be, no no.

Where did all the blue skies go?

Poison is the wind that blows from the north and south and east.

Oil wasted on the ocean and upon our seas, fish full of mercury.

Radiation underground and in the sky.

Animals and birds who live nearby are dying.

What about this overcrowded land, how much more abuse from man can she stand?

1. Rozdělte se do tří skupin a najděte vhodná řešení, jak naložit se zmíněnými problémy životního prostředí.

Řešení 1: Znečištění atmosféry: zachycování emisí, změna paliva, omezení freonů, odlučovače a snížení oxidu siřičitého. Znečištění hydrosféry: kontrola odpadového hospodářství, těžba v oceánech, šetrnější zemědělská činnost, kontrola nad rybolovem. Znečištění pedosféry a litosféry: těžba nerostných surovin, odpadové hospodářství, radioaktivní odpad, šetrné zemědělství, desertifikace: odlesňování.

Problémy v hydrosféře

The Beach Boys - Don't go near the water (1971)

Průřezová témata: Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, přírodopis, zeměpis

Ročník: 8.

Časové rozmezí: 45 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt, individualizovaná výuka

Výukové metody: práce s internetem, deduktivní, samostatná práce žáků, monologické

*Don't go near the water, don't you think it's sad.
What's happened to the water, our water's going bad.*

*Oceans, rivers, lakes and streams have all been touched by man.
The poison floating out to sea, now threatens life on land.*

*Toothpaste and soap will make our oceans a bubble bath.
So let's avoid an ecological aftermath, beginning with me, beginning with you.*

*Let's all help the water, right away.
Do what we can and ought to let's star today.*

1. Jaké jsou důsledky znečištění vod a světového oceánu? Vyhledejte informace na internetu a vytvořte referát.

Řešení 1: Chemické znečištění, eutrofizace, hnojiva, průmyslový odpad, havárie lodní dopravy, paliva.

Lou Reed - Last great American whale (1989)

Píseň je o velkém kytovci, který byl poslední svého druhu u amerických břehů. Avšak zemřel rukou člověka. Na závěr se autor zamýšlí nad životem ve vodě a v oceánu.

Průřezová témata: Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, přírodopis, zeměpis

Ročník: 8.

Časové rozmezí: 15 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt, individualizovaná výuka

Výukové metody: práce s internetem, deduktivní

*Americans don't care too much for beauty,
they'll shit in a river, dump battery acid in a stream.
They'll watch dead rats wash up on the beach and complain if they can't swim.
They say things are done for the majority,
don't believe half of what you see and none of what you hear.*

1. Na internetu vyhledejte hlavní problémy světového oceánu týkající se rybolovu.
2. Kterí vodní/mořští živočichové jsou nejvíce ohroženi lidskou činností?

Řešení 1: Ilegální a intenzivní rybolov, vlečné sítě, výlov nechtěných druhů, úhyn ryb, paryb, savců i ptáků.

Řešení 2: Delfín, mrož, tuleň, velryba, bělucha, sviňucha, koráli, treska, ropušnice, mečoun, tuňák, jeseter, žralok.

Problém průmyslu a životního prostředí

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, přírodopis, zeměpis, hudební výchova, výtvarná výchova

Ročník: 8.

Časové rozmezí: 45 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt

Výukové metody: práce s knihou, práce s internetem, deduktivní, grafické a výtvarné činnosti

The Byrds - Hungry planet (1970)

*I'm hungry planet, I had a youthful face.
They were in a hurry to go to outer space.*

*They needed bombs and tungsten ore and
iron too.*

*So they climbed and they dug and they
blew. Divided me right in two.*

*I'm a hungry planet, I had the bluest seas.
Oh, the people kept choppin' down all my
finest trees.*

*Poisonin' my oxygen, diggin' into my skin
Takin' more out of my good earth than
they'll ever put back in.*

Metallica - Blackened (1988)

*Blackened is the end, winter it will send.
Throwing all you see into obscurity.*

*Death of mother earth never a rebirth.
Evolution's end never will it mend.*

*Blistering of earth, terminate its earth.
Deadly nicotine kills what might have
been.*

*Darkening in vain decadence remains.
All is said and done, never is the sun.*

1. Vyhledejte problém světového průmyslu. Jaké jsou příčiny a důsledky nadměrného průmyslu?

2. Nakreslete hladovou planetu a vytvořte třídní koláž.
3. Země zčerná, ovšem nebude to vyhasnutím Slunce. Čím tedy?

Řešení 1: Spalování fosilních paliv, smog, oxid uhelnatý, oxid siřičitý, kyselá dešť a ohrožení lesů, emise.

Řešení 3: Smog, emise, kyselá dešť.

Arcade Fire - No cars go (2007)

*We know a place where no planes go
We know a place where no ships go
No cars go where we know.*

*We know a place no spaces go.
We know a place where no subs go.*

Between the click of the light and the start of the dream.

Cake - Carbon Monoxide (2004)

Too much carbon monoxide for me to bear. Where's the air?

*After car after bus after car after truck, after this my lungs will be so fucked up.
I wish I was in that Mercedes Benz, sealed away from my sins.
I wish I wasn't just a pedestrian, breaking all this in.
I look up at that grey sky, it makes me want to ... (ohh)*

1. Pomocí slovníku vysvětlíte pojem emise.
2. Vyhledejte způsoby, jak snížit množství emisí vzniklé dopravou.

Řešení 1: Uvedení do oběhu množství znečišťujících příměsí dostávajících se z určitého zdroje do ovzduší.

Řešení 2: Kontrola emisí u aut, biopaliva, hybridní automobily, maloobjemové motory.

Problém urbanizace

Talking Heads - Nothing but Flowers (1988)

Průřezová témata: Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, zeměpis

Ročník: 8.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, individualizovaná výuka

Výukové metody: práce s knihou, názorně demonstrační, deduktivní

Text viz Příloha 13

1. Přeložte text a zhlédněte videoklip.
2. Vysvětlete pojem urbanizace. Jaké jsou příčiny a důsledky tohoto procesu?

Řešení 1: Videoklip dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=bq0GnftIFpQ>.

Řešení 2: Přestavba sídlištní struktury na sídliště městského typu,⁹⁵ koncentrace hospodářského a kulturního života do měst na úkor venkova.⁹⁶ Migrace, růst populace v regionech, tvorba slumů, kriminalita, nezaměstnanost.

⁹⁵ Slovník spisovného jazyka českého [online]. [cit. 2015-12-09]. Dostupné z: <http://sujc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=urbanizace&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>.

⁹⁶ MÜLLEROVÁ, M. *Člověk a prostředí. Globální environmentální problémy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009. ISBN 978-80-244-2447-7. Str. 97.

The Kinks - Apeman (1970)

Průřezová témata: Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, přírodopis, zeměpis

Ročník: 8.

Časové rozmezí: 15 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, individualizovaná

Výukové metody: práce s internetem, názorně demonstrační

*I think I'm so educated and I'm so civilized, 'cos I'm a strict vegetarian.
But with the over-population and inflation and starvation and the crazy politicians.
I don't feel safe in this world no more, I don't want to die in a nuclear war.
I want to sail away to a distant shore and make like an ape man.*

*I look out my window, but I can't see the sky, 'cos the air pollution is fogging up my eyes.
I want to get out of this city alive and make like an ape man.*

1. Který z lidoopů je nejvíce ohrožen a chráněn?
2. Ve které zemi se nachází rezervace s gorilami? Ukažte na mapě.

Řešení 1: Orangutan (Borneo, Sumatra).

Řešení 2: Afrika: gorila západní (Kamerun, Nigérie, Guinea) - nížiny, gorila východní NP Virunga, pohoří (Uganda, Rwanda, Kongo).

Cat Stevens - Where do the children play? (1970)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, přírodopis, zeměpis, hudební výchova

Ročník: 8.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, projekt

Výukové metody: samostatná práce žáků, deduktivní, srovnávací

*Well I think it's fine, building jumbo planes, or taking a ride on cosmic train.
Switch on summer from a slot machine.
Get what you want to if you want, 'cause you can get anything.*

*I know we've come a long way, we've changing day to day.
But tell me, where do the children play?*

*Well you roll on roads over fresh green grass.
For your lorry loads pumping petrol gas.
When you crack the sky, scrapers fill the air.
Will you keep on building higher, 'till there's no more room up there?*

Katapult - Až se bude psát rok 2006 (1980)

*Až se bude psát rok 2006, až se všichni přestěhujem do obrovských měst.
Až dálnicí zeměkouli opředem, až budem pyšni na všechno, co dovedem.
Až suroviny budem vozit z Měsíce, až počasí bude řídit družice.
Až budem létat na Venuši na výlet, až za nás budou počítače přemýšlet.
Až budeme mít továrny i na stromy, až umělá tráva bude před domy.
Až zavládne v celém světě blahobyť, až budem umět skoro všechno vyrobit.*

Pak bude možná pozdě na to chtít se ptát: co děti, mají si kde hrát?

1. Vyberte z textů obou písní fakta, která dnes lidstvo opravdu ovládá.

2. Mají si dnes děti kde hrát? Jak se dnes nejčastěji baví mládež? Popište svůj volný čas a uveďte klady, příp. zápory, tohoto způsobu trávení času.

Řešení 1: Velká letadla Airbusy, palivo pro vlastní automobily, nejvyšší budovy světa v Dubaji 828 m, urbanizace, světová silniční a železniční síť, komerční turistika do vesmíru, továrny na stromy = metody in vitro a genetické inženýrství, umělé trávníky.

Obnova planety Země

Peter Gabriel - Down to Earth (2008)

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Mediální výchova, Environmentální výchova

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Integrace vzdělávacího oboru: český jazyk a literatura, anglický jazyk, informační a komunikační technologie, přírodopis, zeměpis

Ročník: 8.

Časové rozmezí: 30 minut

Organizační formy výuky: hromadná výuka, individualizovaná výuka

Výukové metody: samostatná práce žáků, deduktivní

*We're coming down to the ground, there's no better place to go.
We've got snow up on the mountains, we've got rivers down below.
We're coming down to the ground to hear the birds sing in the trees.
And the land will be looked after. We send the seeds out in the breeze.*

1. Napište sci-fi povídku o tom, jak budou lidé žít mimo planetu Zemi.
2. Je Země schopna regenerace poté, až ji člověk opustí?

Řešení 2: Schopnost regenerace Země je omezena, princip rovnováhy. Obnova ekosystémů je možná, ovšem existují neobnovitelné oblasti – pouště. Snaha udržet chráněné oblasti a biodiverzitu.

Závěr

Diplomovou prací *Využití textů nonartificiální hudby ve výuce českého jazyka pro 2. stupeň základní školy* jsem vytvořila soubor námětů do výuky nejen českého jazyka a literatury. Populární hudba je součástí života mládeže a žáci mají přirozený zájem o tento druh zábavy. Proto je práce s písňovými texty ve výuce přijímána s kladnou odezvou.

Texty nonartificiální hudby mohou v hodinách plnit nejrůznější funkce, přičemž nejvíce používanými jsou funkce motivační a zábavná. Samotná práce s texty písní nabízí využití celé řady organizačních forem výuky a výukových metod. Propojení aktivit zaměřených na texty písní s moderními technologiemi a využívání osobních počítačů, interaktivních tabulí a výukových programů nabízí žákům netradiční vyučování českého jazyka. Je možné využívat různých datových nosičů, které taktéž zpestří výukový proces.

Výběrem vhodných písní jsem integrovala průřezová témata a vzdělávací obory předepsané *Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání*. Žák si činnostmi s texty písní rozvíjí své klíčové kompetence, utváří osobnost, hodnoty a názory, prohlubuje slovní zásobu a kritický pohled na kvalitu populární hudby jako na umění. Soubor námětů pro práci s texty jsem zaměřila na oblasti s tematikou války, smrti a environmentální výchovy. Texty nonartificiální hudby jsou reakcí jak na aktuální dění ve společnosti, tak podtrhují kontext historických událostí.

Praktické začlenění předložených námětů do hodin českého jazyka může být také zakomponováno do projektové činnosti.

Literatura

- ARIÈS, P. *Dějiny smrti I.* 1. vydání. Praha: Argo, 2000, 358 stran. ISBN 80-7203-286-0.
- ARIÈS, P. *Dějiny smrti II.* 1. vydání. Praha: Argo, 2000, 410 stran. ISBN 80-7203-293-3.
- BEK, M. *Konzervatoř Evropy? K sociologii české hudebnosti.* 1. vydání. Praha: KLP-Koniash Latin Press, 2003, 280 stran. ISBN 80-85917-99-8.
- BELZ, H., SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení.* 1. vydání. Praha: Portál, 2001, 736 stran. ISBN 80-7178-479-6.
- BURLAS, L. *Hudobná teória a súčasnosť.* 1. vydání. Bratislava: Tatran, 1978, 236 stran.
- ČECHOVÁ, M., STYBLÍK, V. *Didaktika češtiny.* 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, 254 stran. ISBN 80-04-22439-3.
- DORŮŽKA, L. *Panoráma populární hudby 1918/1978.* 1. vydání. Praha: Mladá fronta, 1981, 288 stran.
- FUKAČ, J. *Hudební estetika jako konkretizace obecné estetiky a muzikologická disciplína.* 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 168 stran. ISBN 80-210-2575-1.
- FUNDA, O. *Znavená Evropa umírá.* 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000, 179 stran. ISBN 80-7184-944-8.
- HANSEN ČECHOVÁ, B. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků.* 1. vydání. Praha: Portál, 2009, 120 stran. ISBN 978-80-7376-388-8.
- HOLZKNECHT, V. a kol. *Knihy o hudbě, Malá moderní encyklopedie.* 1. vydání. Praha: Orbis, 1962, 540 stran.
- HORKÁ, H. *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století.* 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2005, 158 stran. ISBN 80-210-3750-4.
- KOLLÁRIKOVÁ, K. Textová stránka populárních písní. In: *Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce českého jazyka na základní škole.* 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 404 stran.
- KOTEK, J. *Dějiny české populární hudby a zpěvu (1918-1968).* 1. vydání. Praha: Academia, 1998, 373 stran. ISBN 80-200-0634-6.
- KOVALIKOVÁ, S. *Integrovaná tematická výuka.* 2. vydání. Kroměříž: Spirála, 1995, 304 stran. ISBN 80-901873-1-5.

- MATZNER, A., POLEDŇÁK, I., WASSERBERGER, I. a kol. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. 2. vydání. Praha: Supraphon, 1983, 416 stran.
- MOJŽÍŠEK, L. *Vyučovací metody*. 3. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 344 stran.
- MÜLLEROVÁ, M. *Člověk a prostředí. Globální environmentální problémy*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 129 stran. ISBN 978-80-244-2447-7.
- NAVRÁTILOVÁ, A. *Narození a smrt v české lidové kultuře*. 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 2004, 416 stran. ISBN 80-7021-397-3.
- NOVOTNÝ, F. *Víc než jen hlas*. 1. vydání. Praha: Práce, 1980, 391 stran.
- PETTY, G. *Moderní vyučování*. 3. vydání. Praha: Portál, 2004, 380 stran. ISBN 80-7178-978-X.
- PHILEPPE, N. *Hudební cesta*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014, 350 stran. ISBN 978-80-7325-341-7.
- PLATÓN, *Ústava, Republika III, 401 d.* 2. vydání. Praha: Oikoymenh, 1996. ISBN 80-86005-28-3.
- PODROUŽEK, L. *Integrovaná výuka na základní škole v teorii a praxi*. 1. vydání. Plzeň: Nakladatelství Fraus, 2002, 96 stran. ISBN 80-7238-157-1.
- POLEDŇÁK, I. *Hudba jako problém estetiky*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2006, 287 stran. ISBN 80-246-1215-1.
- POLEDŇÁK, I. *Stručný slovník hudební psychologie*. 1. vydání. Praha: Supraphon, 1984, 459 stran.
- POLEDŇÁK, I. *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, 231 stran. ISBN 80-244-180-0.
- Populární hudba a škola (Sborník příspěvků z konference 10. - 12. května 1999 na Pedagogické fakultě)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2000. 148 stran. ISBN 80-7290-013-7.
- RADEMACHER, J. *Hudba*. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2004, 192 stran. ISBN 80-251-0281-5.
- PRŮCHA, J. *Pedagogický slovník*. 1. vydání. Praha: Portál, 1995, 292 stran. ISBN 80-7178-029-4.
- SEDLÁK, F. *Základy hudební psychologie*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990, 319 stran. ISBN 80-04-20587-9.

- SÍGL, M. *Co víme o smrti*. 1. vydání. Praha: Epoque, 2006, 416 stran. ISBN 80-87027-11-6.
- SOGJAL-RIMPOČHE. *Tibetská kniha o životě a smrti*. 2. vydání. Praha: Argo, 2005, 472 stran. ISBN 80-7203-661-0.
- STAMBLER, I. *Encyclopedia of pop, rock and soul*. 1997, 609stran. ISBN 312-25025-8.
- ŠAFAŘÍK, J. *Dějiny hudby III. díl (20. století)*. 1. vydání. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 2006, 357 stran. ISBN 80-86768-17-1.
- VIČAR, J. *Hudební kritika a popularizace hudby*. 1. vydání. Praha: KLP- Koniash Latin Press, 1997, 184 stran. ISBN 80-85917-27-0.
- Velká rodinná encyklopedie světa*. 4. vydání. Praha: Slovart, 2005, 400 stran. ISBN 80-7209-745-8.
- WICH, F. *Rock a pop encyklopedie I. A-L*. 1. vydání. Praha: Volvox Globator, 1999, 622 stran. ISBN 80-7207-276-5.
- WICH, F. *Rock a pop encyklopedie II. M-Z*. 1. vydání. Praha: Volvox Globator, 1999, 566 stran. ISBN 80-7207-277-3.

Internetové zdroje

- AZlyrics.com. [online]. Dostupné z WWW:< <http://www.azlyrics.com/>>.
- Diskografie.cz. [online]. Dostupné z WWW:<<http://www.diskografie.cz/>>.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2016. Stran 164. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z WWW:< <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani> >.
- Songfacts. [online]. Dostupné z WWW:< <http://www.songfacts.com/>>.
- STAŠOVÁ, E. *Písňe a texty současných českých písničkářů*. [online]. [citováno dne 2016-02-25]. Dostupné z WWW:< <http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-2329>>.
- Ujdeto. [online]. Dostupné z WWW:< <http://www.ujdeto.cz>>.
- Vlast. [online]. Dostupné z WWW:<<https://vlast.cz/>>.
- Youtube.com. [online]. Dostupné z WWW:< <https://www.youtube.com/>>.

Seznam příloh

- Příloha 1: Karel Hašler - *Hoši od Zborova, Hercegovina, Šlapeto - Válka na Itálii*
- Příloha 2: Bob Dylan - *Masters of War*
- Příloha 3: Rolling Stones - *Symphaty for the Devil*
- Příloha 4: Frank Sinatra - *My way*
- Příloha 5: Rolling Stones - *Dancing with Mr. D*
- Příloha 6: Queen - *The Show must go on*
- Příloha 7: Daniel Landa - *Malou díru v hlavě mám*
- Příloha 8: Bruce Springsteen - *The Last carnival*
- Příloha 9: Bob Marley - *I shot the sheriff*, Kylie Minoque a Nick Cave - *Where the wild roses grow*, Pearl Jam - *Last Kiss*
- Příloha 10: Paul McCartney - *Here Today*, Elton John - *Candle in the wind*, Alannah Myles - *Black Velvet*
- Příloha 11: Michale Jackson - *Earth song*
- Příloha 12: Queen - *Is this the world we created?*
- Příloha 13: Talking Heads - *Nothing but Flowers*

Příloha 1

Karel Hašler - Hoši od Zborova

(1928)

*Když se soumrak sklání
nad Zborovskou plání
sluneční když zhasne svit,
křížů bílé řady
ze tmy svítí všady,
které střeží mrtvých klid.*

*Tiché půlnoci když přijde čas
a zem líbá bledé luny jas.
Českým hochům k spánku
na perutích vánku,
zpívá smutný hlas.*

*Hoši od Zborova klidně v zemi spíte,
vy se nikdy více domů nevrátíte.
vy se nevrátíte více zpátky,
více nezříte svou zem.*

Hercegovina - česká lidová píseň

*Už je, moje milá, konec lásky tý,
já musím dnes narukovat k infanterii,
ach jo,
já musím dnes narukovat k infanterii,
ba jo.*

*Infanteria, to je chloubá má,
ta musela bojovati za císaře pána, ach jo,*

ta musela bojovati za císaře pána, ba jo.

*Za císaře pána a jeho rodinu
museli jsme vybojovat Hercegovinu,
ach jo,
museli jsme vybojovat Hercegovinu, ba jo.*

*Infanteria mnoho zkusila,
ta musela bojovati, až krev stříkala, ach jo,
ta musela bojovati, až krev stříkala, ba jo.*

Šlapeto - Válka na Itálii (1992)

*Sluníčko zachází za hory černé,
do zákopů táhnou řady nesmírné,
z jedné strany Alpiny, z druhé padají miny,
tak začíná válka na Itálii.*

*Sotva jsem na vartě půl hodiny stál,
taliánský útok právě započal,
šteluňky nám hořely, kamarádi padali,
smutná podívaná na ty raněný.*

*Do zákopů padá tiše bílý sníh,
my jsme umírali v jeho závějích,
jeden voči spálený, druhý nohy zlámaný,
třetí prosí kamaráda vo doražení.*

Bob Dylan - Masters of War (1963)

*Come, you masters of war,
You that build all the guns
You that build the death planes
You that build all the bombs
You that hide behind walls
You that hide behind desks
I just want you to know
I can see through your masks.*

*You that never done nothin'
But build to destroy
You play with my world
Like it's your little toy
You put a gun in my hand
And you hide from my eyes
And you turn and run farther,
when the fast bullets fly.*

*You fasten all the triggers
For the other to fire
Then you seat back and watch
When the death count gets higher
You hide in your mansion'
As young people's blood
Flows out of their bodies
And is buried in the mud*

Novotný F. - překlad v *Víc než jen hlas*

*Tak pojd'te vy mistři války,
z vás každý kdo zbraně vyrábět umí,
z vás každý kdo vyrábí smrtící letadla,
z vás každý kde vyrábí velké pumy,
z vás každý, kteří se za zdi ukrýváte,
z vás každý, kdo je ukryt za svým psacím
stolem,
z vás každý, ať se teď dozví, že vidím za
vaše masky.*

*Vy, kteří nic jinýho neděláte,
než vyrábíte věc, co by vše poničila,
vy zacházíte sis mým světem,
jak by to jen hračka byla.
Vtisknete mi do ruky zbraň a utečete,
nečekáte na příští, otočíte se a ukryjete,
až rychlé kulky zasviští.
Přípevnujete kohoutky,
aby jiní stříleli, a díváte se ze svých skryšší,
kdy se počty mrtvých dostatečně zvýší,
ukrytí ve svém paláci,
zatímco spousta mladejch lidí životy
v bahně utrácí.
Je to život, kterež krvácí.*

Rolling stones - Sympathy for the Devil (1968)

Please allow me to introduce myself, I'm a man of wealth and taste.

*I've been around for a long, long year, stole many a man's soul and faith.
And I was 'round when Jesus Christ, had his moment of doubt and pain.
Made damn sure that Pilate, washed his hands and sealed his fate.*

*Please to meet you, hope you guess my name.
But what's puzzling you, is the nature of my game.*

*I stuck around St. Petesburg, when I saw it was a time for a change.
Killed the czar and his ministers.
Anastasia screamed in vain, I rode a tank.
Held a general's rank, when the blitzkrieg raged and the bodies stank.*

*I watched with glee, while your kings and queens fought for ten decades.
For the gods they made.
I shouted out, Who killed the Kennedys?
When after all, it was you and me.
Let me please introduce myself, I'm a man of wealth and taste.
And I laid traps for troubadours, who get killed before they reached Bombay.*

*Pleased to meet you, hope you guessed my name, oh yeah.
But what's confusing you, is just the nature of my game.*

*Just as every cop is a criminal and all the sinners saints.
As heads is tails, just call me Lucifer, cause I'm in need of some restraint.
So if you meet me, have some courtesy, have some sympathy, and some taste.
Use all your well-learned politesse or I'll lay your soul to waste, um yeah.*

*Tell me baby, what's my name, tell me honey, can ya guess my name.
Tell me baby, what's my name, I tell you one time, you're to blame.*

Frank Sinatra - My way (1969)

*And now, the end is near
and so I face the final curtain.
My friend, I'll say it clear,
I'll state my case, of which I'm certain.*

*I've lived a life that's full.
I traveled each and every highway
And more, much more than this, I did it my way.*

*Regrets, I've had a few,
but then again, too few to mention.
I did what I had to do
and saw it through without exemption.*

*I planned each charted course, each careful step along the byway
And more, much more than this, I did it my way.*

*Yes, there were times, I'm sure you knew,
when I bit off more, than I could chew.
But through it all, when there was doubt,
I ate it up and spit it out. I face it all and I stood tall
and did it my way.*

*I've loved, I've laughed and cried.
I've had my fill, my share of losing.
And now, as tears subside, I find it all so amusing.*

*To think I did all that and may I say not in a shy way.
Oh, no, not me. I did it my way*

*For what is a man, what has he got.
It not himself, then he has naught.
To say the things he truly feels,
and not the words of one who kneels.
The record shows I took the blows
- and did it my way.*

Rolling Stones - Dancing with Mr. D (1973)

*Down in the graveyard where me have our trust
The air smells sweet, the air smells sick
He never smiles, his mouth merely twists
The breath in my lungs feels clinging and thick
But I know his name, he's called Mr. D.
And one of these days he's going to set you free
Human skulls is hanging right around his neck
The palms of my hands is clammy and wet.*

*Lord, I was dancing, dancing, dancing so free
Dancing, Lord, keep your hand off me
Dancing with Mr. D.*

*Will it be poison put in my glass, will it be slow or will it be fast?
The bite of snake, the sting of a spider
A drink of Belladonna on a Thousaint night.
Hiding in a coner in New York City, looking down a 44 in West Virginia.*

*One night I was dancing with a lady in black
Wearing black silk gloves and a black silk hat
She looked at me longing with black velvet eyes
She gazed at me strange all cunning and wise
Then I saw the flesh just fall off her bones
The eyes in her skull was burning like coals
Lord, have mercy, fire and brimstone.*

Queen - The Show must go on (1991)

*Empty spaces – what are we living for?
Abandoned places – I guess we know the score
On and on does anybody know what we are looking for?*

*Another hero another mindless crime
Behind the curtain in the pantomime
Hold the line, does anybody want to take it anymore?*

*The show must go on,
Inside my heart is breaking
My make-up may be flaking
But my smile still stays on.*

*Whatever happens I'll leave it all to chance
Another heartache another failed romance
On and on
Does anybody know what we are living for?
I guess I'm learning*

*I must be warmer now
I'll soon be turning round the corner now
Outside the dawn is breaking
But inside in the dark I'm aching to be free*

*My soul is painted like the wings of butterflies
Fairy tales of yesterday will grow but never die
I can fly – my friends.*

*Show must go on
I'll face it with a grin
I'm never giving in
On with the show
I'll top the bill
I'll overkill
I have to find the will to carry on, on with the show.*

Daniel Landa - Malá díra v hlavě (2009)

*Když se stromy promění ve starý duchy, co hlídaj svět.
To není vůbec dobrý znamení, lákaj mě tam a já chci zpět.*

*Hvězda na mě z dálky volá, chce mě do kapradí uložit.
To se vám zadřou vozubený kola a váš stroj přestane jít.*

*Někdo mi chtěl zkrátit čáru, kterou do věčnosti maluju.
Rychle se otevírá tlama zmaru a každým krokem se ti vzdaluju.*

*Malou díru v hlavě mám a lunu zakryl mrak.
Teplá krev mi napoví, že jít tam mám, že je to tak.
Malou díru v hlavě mám a lesem tady vrávorám.
Ty jsi sama, já jsem sám a možná zrovna umírám.*

*Když tě víly okouzlí, od jejich tůní zazní zpěv.
Tělu je jasný, že už je to zlý, klopýtám dál a stírám krev.*

*Mech mě láká, ať si lehnu, že mě přikreje a bude klid.
Jenže jak si lehnu, už se nehnu, a ještě nechci duši vypustit.*

*Celej člověk touží spočinout v mlze pro mě září z nebe most.
Moh bych si tělo jako boty zout a tím všem říct, že už mám dost.*

*Když tě náhle obklopí lesní žínky a jejich klam.
Ve tmavých bažínách tě utopí, já tady dneska zdechnout nehodlám.*

*Rychle mizí všechny síly, listí hladí a mně se chce spát.
Nemám to rád, když se do mě střílí, tak ještě naposledy zkouším vstát.*

*Hvězda na mě pořád volá, dělám, jako bych to nevnímal.
Radši se dívám na tu hvězdu zdola, šeptám tvý jméno a šlapu dál.*

*Malou díru v hlavě mám a pozoruju Velkej vůz.
Pořád jede oblohou, tak já půjdu ještě kus.*

*Malou díru v hlavě mám, kráčím do tmy ani nevím kam.
Potichu si přísahám, že k tobě doklopýtám!*

Příloha 8

Bruce Springsteen - The Last Carnival (2009)

*Sundown, sundown, they're taking all the tents down.
Where have you gone my handsome, Billy?*

*Sundown, sundown, the carnival train's leaving town.
Where are ya now my darlin' Billy?*

*We won't be breathing the smoke in the fire on a midway.
Hanging from the trapeze, my wrists waiting for your wrists.
Two daredevils high upon the water's edge.
You throwing the knife that lands inches from my head.
Sundown.*

*Moon rise, moon rise, the light that was in your eyes is gone away.
Daybreak, daybreak, the thing in you that made me ache has gone to stay.
We'll be riding the train without you tonight.
The train that keeps on moving, it's black smoke scorching the evening sky.
A million stars shining above us like every soul living and dead.*

*Has been gathered together by God to sing a hymn.
Over the old bones.*

*Sundown, sundown. They empty out the fairgrounds.
Where are you now my handsome Billy?*

Bob Marley - I shot the sheriff (1975)

*I shot the sheriff, but I didn't shoot no deputy
All around in my hometown
They're tryin' to track me down, yeah
They say they want to bring me in guilty.
For the killing of a deputy, for the life of o deputy
But I say, oh no, now*

*Oh, I shot the sheriff, but I swear it was in self defense
I said, I shot the sheriff, oh Lord
And they say it is a capital offense, hear this
Sheriff John Brown always hated me, for what I don't know
Ev'ry time I plant a seed
He said, "Kill it before it grows."
He said, "Kill them before they grow."*

And so, oh, now, now, read it in the news.

I shot the sheriff, but I swear it was in self defense. Where was the deputy?

*Freedom came my way one day, and I started out of town, yeah!
All of a sudden I saw Sheriff John Brown aiming to shoot me down
So I shot, I shot, I shot him down
And I say, if I am guilty I will pay.*

*Reflexes had the better of me
And what is to be must be
Ev'ry day the bucket a-go-a well
One day the bottom a-go drop out
I say I, I ...*

Kylie Minoque a Nick Cave - Where the wild roses grow (1995)

*They call me The Wild Rose, but my name was Elisa Day
Why they call me it, I do not know, for my name was Elisa Day.*

*For the first day I saw her, I knew she was the one.
She stared in my eyes and smile
For her lips were the colour of the roses
That grew down the river, all bloody and wild.*

*When he knocked on my door and entered the room.
My trembling subsided in his sure embrace
He would be my first man, and with a careful hand
He wiped at the tears that ran down my face.*

*On the second day, I brought her flower
She was more beautiful than any woman I've seen
I said, "Do you know where the wild roses grow, so sweet and scarlet and free?"*

*On the second day, he came with a single red rose
He said: "Give me your loss and you sorrow."
I nodded my head, as I lay on the bed, "If I show you the roses, will you follow."*

*On the third day, he took me to the river, he showed me the roses and we kissed.
And the last thing I heard was a muttered word as he knelt above me with a rock in his fist.*

*On the last day, I took her where the wild roses grow
She lay on the bank, the wild light as a thief
And I kissed her goodbye, said: "All beauty must die."
And I leant down and planed a rose between her teeth.*

Pearl Jam - Last Kiss (1961, 2000)

*Oh, where, oh where, can my baby be?
The Lord took her away from me.
She's gone to heaven, so I've got to be good.
So I can see my baby when I leave this world.*

*We were out on a date in my daddy's car.
We hadn't driven very far.
There in the road, straight ahead.
A car was stalled, the engine as dead.*

*I couldn't stop, so I swerved to the right.
I'll never forget the sound that night.
The screamin' tires, the bustin glass.
The painful scream, that I heard last.*

*When I woke up the rain was pourin down.
There were people standin all around.
Something warm flowing through my eyes.
But somehow warm I found my baby that night.
I lifted her head, she looked at me and said
"Hold me darling, just a little while."
I held her close, I kissed her our last kiss.
I found the love that I knew I had missed.
Well now she's gone. Even though I hold her tight.
I lost my love, my life, that night.*

Paul McCartney - Here Today (1982)

Píseň je věnována kamarádovi ze skupiny The Betales Johnu Lennonovi.

*And if I say I really knew you well, what would your answer be
If you were here today.*

*Well knowing you, you'd probably laugh and say, that we were worlds apart.
If you were here today.*

Elton John - Candle in the wind (1973, 1997)

*Goodbye Norma Jean
No I never knew you at all
You had the grace to hold yourself
While those around you crawled
They crawled out of the woodwork
And they whispered into your brain
They set you on the treadmill*

*And it seems to me you lived your life
Like a candle in the wind
Never the rain set in
And I would have liked to know you
But I was just a kid
Your candle burned out long before
Your legend ever did*

*Goodbye England's rose
May you ever grow in our hearts
You were the grace that placed itself
Where lives were torn apart
You called out to our country
And you whispered to those in pain
Now you belong to heaven and the stars
spell out your name*

*And it seems to me you lived your life
Like a candle in the wind
Never fading with the sunset
When the rain set in
And your footsteps will always fall here
Along England's greenest hills
Your candle's burned out long before
Your legend ever will.*

Alannah Myles - Black Velvet (1989)

Píseň Black velvet vypráví o životě krále rock'n'rollu Elvisu Presleym.

*Black velvet and that little boy's smile
Black velvet with that slow southern style
A new religion that'll bring ya to your knees
Black velvet if you please*

*Up in Memphis the music's like a heatwave
White lightning, bound to drive you wild
Mama's baby's in the heart of every school girl
Love mi tender leaves 'em cryin' in the aisle
The way he moved, it was a sin, so sweet and true
Always wanting more, he'd leave you longing for*

Michale Jackson - Earth song (1995)

*What about sunrise, what about rain.
What about all the things, that you said, we
were to again.
What about killing fields, is there a time.
What about all the things, that you said
was yours and mine.*

*Did you ever stop to notice all the blood
we've shed before.
Did you ever stop to notice the crying
Earth the weeping shores?
What have we done to the world, look what
we've done.*

*What about all the peace, that you pledge
your only son.
What about flowering fields, is there a
time.
What about all the dreams, that you said
was yours and mine.*

*Did you ever stop to notice all the children
dead from war.
Did you ever stop to notice the crying
Earth the weeping shores.*

*I used to dream, I used to glance beyond
the stars.
Now I don't know where are although I
know we've drifted far.*

*Hey, what about yesterday, what about us.
What about seas, what about us.
The heavens are falling down, what about
us.*

I can't even breathe, what about us.

*What about everything, what about us.
I have given you, what about us.
What about nature's worth, ooo.
It's our planet's womb, what about us.
What about animals, what about it.
We've turned kingdoms to dust, what about
us.
What about elephants, what about us.
Have we lost their trust, what about us.
What about crying whales, what about us.
We've ravaging the seas, what about us.
What about forest trails, ooo.
Burnt despite our pleas, what about us.
What about the holy land, what about it.
Torn apart by creed, what about us.
What about the common man, what about
us.*

*Can't we set him free, what about us.
What about children dying, what about us.
Can't you hear them cry, what about us.
Where did we go wrong, ooo.
Someone tell me why, what about us.*

*What about baby boy, what about it.
What about the days, what about us.
What about all their joy, what about us.
What about the man, what about us.
What about the crying man, what about us.
What about Abraham, what about us.
What about death again, ooo.
Do we give a damn, aaah, ooh.*

Queen - Is this the world we created? (1984)

*Just think of all those hungry mouths we have to feed.
Take a look at all the suffering we breed.
So many lonely faces scattered all around.
Searching for what they need.*

*Is this the world we created, what did we do it for.
Is this the world we invaded against the law.
So it seems in the end.
Is this what we've all living for today, the world that we created.*

*You know that everyday a helpless child is born.
Who needs some loving care inside a happy home.
Somewhere a wealthy man is sitting on his throne.
Waiting for life to go by.*

*Oh, is this the world we created, we made it on our own.
Is this the world we devastated, right to the bone.
If there's a God in the sky looking down, what can he think of what we've done.
To the world that He created.*

Talking Heads - Nothing but Flowers (1988)

*From the age of the dinosaurs cars have run on gasoline.
Where, where have they done? Now, it's nothin' but flowers.*

*There was a factory, now there are mountains and rivers.
We caught a rattlesnake, now we got somethin' for dinner.
There was a shoppin' mall, now it's all covered with flowers.*

*If this is paradise, I wish I had a lawnmower.
We've got it, we've got it.*

*This used to be real estate, now it's only fields and trees.
Where, where is the town? Now, it's nothing but flowers.
The highway and cars were sacrificed for agriculture.
I thought that we'd start over, but I guess I was wrong, hey.*

*Once there were parkin' lots, now it's a peaceful oasis.
This was a Pizza Hut, now it's all covered with daisies.
And as things fell apart. Nobody paid much attention.*

*We used to microwave, now we just eat nuts and berries.
This was a discount store, now it's turned into a cornfield.
Don't leave me stranded here, I can't get used to this lifestyle.*